

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Självständigt arbete 15hp

Barns möten med naturen

*En kvalitativ observationsstudie om relationerna mellan
förskolebarn och naturen, i mötet med förskolans
omkringliggande friluftsområde*

Författare: Lovisa Danielsson, Ebba

Ljungqvist och Elemina Malmström

Handledare: Maria Olsson

Examinator: Peter Erlandsson

Termin: Ht 2022

Ämne: Förskolepedagogik

Nivå: Grundnivå

Kurskod: 2FL41E

Abstrakt

Syftet med denna studie är att bidra med kunskap om mötet mellan barn, vuxna, platsen och natur som en decentraliserad relation i ett friluftsområde. Närmare bestämt handlar det om att studera relationen mellan barn, vuxna, platsen och natur för att bidra med kunskap om hur barns sinnen kan förstås som ständig påverkan. För att kunna analysera resultatet utgår studien från följande tre frågeställningar: Vilka relationer utspelas i mötet mellan barn och natur i ett friluftsområde? Vilka sinnen kommer till uttryck hos barnen i samexistens med platsen, vuxna och naturen? Hur samexisterar barn, vuxna och platsen i mötet med naturen? Studien har inspirerats av Malones (2016) syn på posthumanismen. Författaren beskriver och problematiserar att människan i dagens samhällskultur skiljer på människa och natur som två skilda ting, det vill säga det mänskliga och det icke-mänskliga. Posthumanistiskt perspektiv innebär att människan inte sätts i centrum, utan ses som samverkande med djur och natur (Åsberg, Hultman & Lee 2012).

Studien har genomförts med utgångspunkt från syfte och frågeställningar. Detta görs genom undersökning av barns omvärld utifrån dokumenterat material av vad barnen gör för uttryck under observationerna. Cohen, Manion och Morrison (2018) och Denscombe (2018) beskriver det som deltagande observation. Det innebär att observatören skiftar förhållningssätt mellan att delta socialt i sammanhanget och att observera sammanhanget. Den aktuella förskolan för studien är en I Ur och Skur förskola, där utomhuspedagogik används mer kontinuerligt. Enligt Friluftsrådet (u.å.) arbetar I Ur och Skur förskolor kontinuerligt med undervisning om hållbar utveckling. Resultatet i föreliggande studie möjliggjorde för analys som sedan diskuterades och placerades in i förskolepedagogisk kontext. Det blev synligt att varje barns tidigare erfarenheter bidrog till samexistens i mötet mellan barn och natur. En av studiens slutsatser var att när barn och vuxna är trygga med omgivningen, uppstår en ömsesidig relation mellan barn, förskollärare och natur.

English title

Children's encounters with the nature environment

Nyckelord

I Ur och Skur, Utomhusförskola, Förskollärare, Förskolebarn, Friluftsområde, Natur, Utevistelse, Utomhuspedagogik, Naturvistelse, Platser, Möten, Relationer, Posthumanism, Posthumanistiskt perspektiv, Posthumanistisk teori. Intra-species-relations, Intra-action, Body-mind-place-relations, Epistemologi

Tack

Vi vill först av allt tacka den förskola med barn och förskollärare som medverkat i studien. Utan er hade den här studien inte varit möjlig att genomföra. Vi vill också rikta ett stort tack till våra nära och kära som stöttat oss när det varit kämpigt och självklart tacka oss själva för ett grymt jobb!

Innehållsförteckning

1	Inledning och bakgrundsproblem	1
2	Syfte och frågeställningar	3
2.1	<i>Syfte</i>	3
2.2	<i>Frågeställningar</i>	3
3	Bakgrund	4
3.1	<i>Att se barnet</i>	4
3.2	<i>Barn i naturen</i>	4
3.3	<i>I Ur och Skur förskola</i>	5
3.3.1	Skogsmulle och Laxe – karaktärer inom I Ur och Skur verksamhet	5
3.4	<i>Barns sinnen</i>	5
4	Teoretiska utgångspunkter	6
4.1	<i>Posthumanistisk teori</i>	6
4.1.1	Intra-species relations	6
4.1.2	Intra-action	7
4.1.3	Body-mind-place-relations	7
5	Tidigare forskning	8
5.1	<i>Barns möte med naturen genom utomhusvistelse i förskolan</i>	8
5.2	<i>Barns möjlighet att utforska sina sinnen i samexistens med platser, vuxna och naturen</i>	9
5.3	<i>Förskollärarens inverkan på barns relationsskapande med naturen</i>	10
6	Metod	12
6.1	<i>Val av metod</i>	12
6.2	<i>Urval</i>	12
6.2.1	Urval av förskola	12
6.2.2	Urval av studiedeltagare	13
6.3	<i>Genomförande</i>	13
6.4	<i>Bearbetning av data</i>	13
6.5	<i>Forskningsetiska principer</i>	14
6.6	<i>Trovärdighet, tillförlitlighet och överförbarhet</i>	14
6.6.1	Trovärdighet	14
6.6.2	Tillförlitlighet	14
6.6.3	Överförbarhet	15
7	Resultat och analys	16
7.1	<i>Vad uppstår i mötet mellan barn och natur</i>	16
7.1.1	Barns fantasiskapande i naturen	16
7.1.2	Gruppen undersöker fenomen i naturen	17
7.1.3	Barns möte med vattnet i bäcken	18
7.2	<i>Barns möten i naturen med deras sinnen</i>	19
7.2.1	Barns taktila sinnen i mötet med naturen	19
7.2.2	Pojke utforskar naturliga material vid bäcken	19
7.2.3	Barnen utforskar naturen med det auditiva sinnet	20
7.3	<i>Samexistens mellan barn, vuxna och platsen i mötet med naturen</i>	21
7.3.1	Hur platsens identitet bidrar till barns möte med naturen	21
7.3.2	Platsrutiner främjar barnens trygghet i mötet med naturen	22
8	Diskussion	24
8.1	<i>Resultatdiskussion</i>	24
8.1.1	Vad uppstår i barns möte med naturen?	24
8.1.2	Hur barns sinnen kommer till uttryck i samexistens med plats, vuxna och natur	26
8.1.3	Hur barn, vuxna och platser samexisterar i mötet med naturen	27
8.2	<i>Metoddiskussion</i>	29
8.3	<i>Betydelse för professionen</i>	29

8.4 *Vidare forskning*

30

9 Referenslista

31

Bilagor

Bilaga 1 Informations- och samtyckesblankett Rektor och förskollärare

Bilaga 2 Informations- och samtyckesblankett Vårdnadshavare

1 Inledning och bakgrundsproblem

Denna studie avser att bidra med kunskap om mötet mellan barn, vuxna, platsen och natur som en decentraliserad relation i ett friluftsområde. Närmare bestämt handlar det om att studera relationen mellan barn, vuxna, platsen och natur för att bidra med kunskap om hur barns sinnen kan förstås som ständig påverkan. Skolverket (2022) menar att när barn utforskar närområdet används olika sinnen. Genom att känna och lukta på olika ting bidrar det till ny kunskapsinhämtning för omvärlden (Skolverket 2022). Engdahl och Ärlemalm-Hagsér (2015) menar att utevistelse bidrar till nya kunskaper och bland annat utvecklar barns förståelse, vördnad och respekt för naturen. Samtidigt poängterar Ärlemalm-Hagsér och Sundberg (2016) att utbildningen i förskolan bygger på att lära ut vad som anses vara det rätta. De beskriver att ett alternativ skulle kunna vara att istället arbeta för att delge barnen ett kritiskt förhållningssätt till naturen. Det är något som Dreamson och Kim (2022) också lyfter. Författarna beskriver vikten av medvetna förskollärare som kan se bortom antropocentriska antaganden mellan människa och natur. Engdahl och Ärlemalm-Hagsér (2015) menar att barn kan utvecklas på olika sätt i naturen. Forskarna belyser att utevistelse och miljön kan främja barns fantasiförmåga och kreativitet. Dessutom ökar det barns möjlighet till lek, lärande och omsorg. Förskolans läroplan framhåller vikten av att ge barnen tid för att skapa egna lekar och upplevelser. Dessutom utvecklas barns fantasiskapande genom lek och sinnen (Skolverket 2018).

Att naturmöten påverkar barns utveckling på olika sätt behandlas både i litteratur och tidigare forskning. Något som är intressant är vad som händer om inte barnet ses som separat från naturen, och stället i en decentraliserad relation där vad som händer i mötet blir synligt. Det som kan synliggöras ur en förskolepedagogisk kontext när relationen mellan barn och natur blir central. För att förstå hur relationerna mellan barn och natur kan utspelas har vi använt oss av Åsberg Hultberg och Lees (2012) beskrivning av hur ett posthumanistiskt perspektiv kan bidra till ökad kunskap. Denna studie inspireras av Malones (2016) sätt att resonera om mötet mellan människa och hund där hon utgår från ett posthumanistiskt perspektiv. Vår studie utgår från hur Malone använder begreppen: *intra species-relations*, *intra-action* och *body-mind-place-relationship*. Begreppen används i aktuell studie för att analysera barnens möte med naturen. Genom att följa Malones studie kan vi erbjudas möjlighet att förstå hur varken barn eller natur är i centrum utan båda får lika stor plats i relationskapandet.

I föreliggande studie finns förhoppningar om att öppna upp hur barn möter naturen för läsaren. Det görs i syfte att synliggöra hur vistelsen i förskolan kan forma flera olika aspekter på hur barns möte och relationer med naturen uppstår. Det kan göras i relation till tidigare forskning med en förskolepedagogisk utgångspunkt. Förskolans läroplan utgår från strävansmål, där ett av dem är att "förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla förståelse för samband i naturen och för naturens olika kretslopp samt för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra." (Skolverket 2018, s.14). Utifrån ett posthumanistiskt perspektiv, blir det en intressant utgångspunkt för vidare fördjupning av relationen mellan barn och natur. Både barn och natur kan ses i ständig förändring. Vi vill undersöka om det bidrar till att relationen mellan mänskligt och icke-mänskligt förändras.

Läroplanen för förskolan nämner barns rättigheter utifrån barnkonventionen och framhåller vikten av barns delaktighet och inflytande i planering av undervisning. Barn i förskolan har rätt till att vara med och bestämma över utbildningens innehåll samt vara med och delta i undervisningen. Vidare framgår att förskolans yrkesverksamma ska se till barnets bästa i varje beslut och att varje barn utmanas utefter deras nivå. Det innebär att pedagoger behöver kartlägga vad barnet kan, vad barnet har för intresse samt hur barnet kan utvecklas (Skolverket 2018). Hur barns delaktighet och inflytande synliggörs på en I Ur och Skur förskola som

planerar merparten av undervisningen utomhus. Enligt Ericsson (2009) behöver inte naturupplevelse enbart innebära att barnen går till skogen för att leka. Naturupplevelse kan vara att gruppen går till en närliggande park där de inte varit tidigare, eller en gräsplätt utanför förskolans område (Ericsson 2009). Utifrån ovanstående beståndsdelar vill vi undersöka mötet mellan natur och barn. Barns delaktighet och inflytande kan utgöra en faktor för hur relationen mellan barn och natur skapas och utvecklas

Slutligen har många antaganden gjorts där människans synvinkel centreras. Därför vill vi med denna studie se bortom de antropocentriska antaganden som rotas i det svenska samhället. Samtidigt är alla människor individer, vilket medför att alla upplever sina erfarenheter på olika vis. Därför vill vi synliggöra barns individuella möten med naturen för att se hur barn och natur påverkar varandra.

2 Syfte och frågeställningar

2.1 Syfte

Syftet med denna studie är att bidra med kunskap om mötet mellan barn, vuxna, platsen och natur som en decentraliserad relation i ett friluftsområde. Närmare bestämt handlar det om att studera relationen mellan barn, vuxna, platsen och natur för att bidra med kunskap om hur barns sinnen kan förstås som ständig påverkan.

2.2 Frågeställningar

- Vilka relationer utspelas i mötet mellan barn och natur i ett friluftsområde?
- Vilka sinnen kommer till uttryck hos barn i samexistens med platsen, vuxna och natur?
- Hur samexisterar barn, vuxna och platsen i mötet med naturen?

3 Bakgrund

I nedanstående kapitel beskrivs den problematiserande bakgrund för arbetet i denna studie. För att uppnå studiens syfte används litteratur som sorteras in i fyra kategorier: *Att se barnet*, *Barn i naturen*, *I Ur och Skur förskola* och *Barns sinnen*. För att skilja mellan förskolläraryrket och när det gäller samtliga i arbetslaget används benämningarna pedagog och förskollärare.

3.1 Att se barnet

Förskolans läroplan kan ses som ett verktyg för att främja barns trivsel och motivation till delaktighet och inflytande i undervisningen. Läroplanen för förskolan behandlar barns rättigheter och vikten av att barn får vara delaktiga i undervisningen. Den behandlar även barns rätt till inflytande genom att de får vara med och påverka dagarna på förskolan (Skolverket 2018). För att kunna genomföra ett undervisningsupplägg gäller det att förskolläraren har förståelse för barns intressen. Barns inflytande i förskolan kan tolkas på många olika sätt. Enligt Arnér (2009) handlar det om att bejaka barns intressen. Författaren menar att deras erfarenheter bör behandlas i undervisningen (Arnér 2009). Barns delaktighet och utforskande tillsammans med förskolläraren i undervisningen, bidrar till barns förmåga att koppla utforskandet till egna tankar. Förskolläraren arbetar med tillåtande förhållningssätt för att ge utrymme till barns självständiga utforskande. Barns utforskande kan stimulera deras sinnen (Skolverket 2022). Barns delaktighet och utforskande i utomhusundervisning kan förstärka relationen mellan barn och natur.

3.2 Barn i naturen

Enligt Ericsson (2009) kan utomhusvistelse ses som fördelaktigt för många barn. Utbudet för att skapa undervisningssituationer är ofta större utomhus. Förr var det vanligare att vara ute på fritiden. Samhället var annorlunda och fler familjer bodde ute på landsbygden. Naturen var därför lättåtkomlig. I dagens samhälle bor fler i städer. Därför ges inte samma förutsättningar för utomhusvistelse. Författaren menar vårdnadshavare har längre arbetstider i dagens samhälle och att samhället erbjuder få platser för barnen att leka på.

Det innebär att förskolan får större ansvar för utomhusvistelsen. Författaren hävdar att pedagoger bör ta reda på barnets erfarenheter av naturen, samt möjliggöra barnets relation till naturen. På så sätt sker undervisning utefter deras villkor (Ericsson 2009). En riskfaktor till utomhusundervisning kan vara pedagogers bristande uppsikt över barnen. I naturen förekommer företeelser som kan innebära fara för barnet, till exempel en rotvälta. Tillräckligt med resurser hos arbetslaget är därför betydelsefullt för att möjliggöra uppsikt över alla barn (Josephidou och Kemp 2022).

Med barns fantasi kan olika platser i naturen omvandlas till favoritställen, eftersom naturens egenskaper varierar beroende på plats (Osnes, Skaug & Eid Kaarby 2012). Ericsson (2009) beskriver vikten av att ha en tydlig ledare vid utomhusvistelse, som leder barn till det som bör uppmärksammas i naturen. Författaren menar att ledaren kan öka barns trygghet genom att känna till såväl utemiljön som varje barns tidigare erfarenheter och svårigheter. Ledaren bör uppmuntra barnen till initiativtagande, utan att tvinga dem till något de inte vill (Ericsson 2009).

Årstidernas förändring i naturen kan öka barnens intresse för naturens olika fenomen. Osnes, Skaug och Eid Kaarby (2012) beskriver att barn finner ett stort intresse för naturen under vinterhalvåret, eftersom nya lekar kan uppstå i snö. Snön bidrar till nya aktiviteter, till exempel att åka pulka eller bygga snögubbar tillsammans. I naturen finns dessutom ett stort utbud av undervisningstillfällen där barn kan upptäcka, utforska och lära utifrån deras intressen (Osnes, Skaug & Eid Kaarby 2012).

3.3 I Ur och Skur förskola

I Ur och Skur förskolors pedagogik är hämtad från Friluftsförbundet (u.å.).

Det är ett icke-vinstdrivande koncept där pengarna går oavkortat till verksamheten. Undervisningen är jämnt fördelad mellan inomhus- och utomhusaktiviteter och är anpassade utefter barnets ålder. Under vinterhalvårets kalla väderförhållanden är de äldre barnen ute längre än de yngre. Det beror på att yngre barn inte rör på sig i samma utsträckning och därför har lättare för att frysa. Pedagogiken strävar efter att uppmuntra barn till mer rörelse och mycket utomhusvistelse under dagen. Mycket utomhusvistelse bidrar till undervisning om hållbar utveckling. Genom utomhusvistelse och hållbar utveckling ges barn förutsättningar för ökad kunskap om naturen och miljön. Barn får dessutom kunskaper om ekonomisk och social hållbarhet genom att befinna sig ute i naturen. Detta kan främja relationen mellan barn och natur (Friluftsförbundet u.å.).

3.3.1 Skogsmulle och Laxe – karaktärer inom I Ur och Skur verksamhet

Frohm (1978) menar att alla människor ansvarar för naturen. Författaren belyser vikten av att barn tidigt lär sig att ta hand om, umgås med och att kunna återhämta sig i naturen. Förskolor som utgår från Friluftsförbundets pedagogik använder olika karaktärer i undervisningen. De värnar om naturen, där varje karaktär fokuserar på en specifik plats. Skogsmulle och Laxe är två av karaktärerna, vilka synliggörs i föreliggande studie. Skogsmulle är född i skogen och bor där. Han bär på all kunskap om djur och natur. Skogsmulle ses bland annat som en symbol för hållbarhet och agerande i naturen samt agerar som symbol för de utsatta i samhället. Laxe bor i vattnet och är Skogsmulles medhjälpare. Laxe vill förmedla kunskap om hur vattnet kan tas om hand på bästa sätt, samt bidra till spännande upplevelser, till exempel att fiska eller andra upplevelser intill vattnet, tillsammans med vuxna (Frohm, 1978).

3.4 Barns sinnen

I föreliggande studies syfte och frågeställningar berörs hur barns sinnen kommer till uttryck i samexistens mellan barn, vuxna och naturen. Enligt Hammar och Johansson (2013) utvecklas människans perceptuella kroppsuppfattning i takt med barns upplevelser. Författarna menar att kroppsuppfattningen tränas upp efter hand och utvecklas i olika takt.

Det taktila sinnet gör det möjligt att känna av värme, kyla, beröring och smärta (Andréason & Bärgekörd 2016). På liknande sätt menar Hammar och Johansson (2013) att barn utforskar genom att känna om något är hårt eller mjukt. I takt med nya erfarenheter, menar Hammar och Johansson (2013) att barn lär sig att identifiera olika ljud, lokalisera var ljuden kommer från, höra nyanser av ljud och förmåga att stänga ute ljud (Hammar & Johansson 2013). Andréason och Bärgekörd (2016) benämner hörseln som det auditiva sinnet. Författarna menar att god hörsel aktiverar språkljudsuppfattningen. Vidare tillskriver författarna synen som det visuella sinnet. Det utvecklas parallellt med barns motoriska utveckling. Utveckling av barns samtliga ovannämnda sinnen kan möjliggöras om närmiljön är inspirerande och stimulerande (Andréason & Bärgekörd 2016).

Andréason & Bärgekörd (2016) menar att barns olika sinnen utvecklas och är i ständig förändring. Författarna framhåller vikten av samspel mellan motorik och sinnen för att öka förståelse för omgivningen. Samspelet mellan motorik och sinnen kan möjliggöra barnets lek och individuella utveckling. På motsvarande sätt menar Osnes, Skaug och Eid Kaarby (2012) att användandet av olika sinnen ger barnet information om dess placering, position och kroppshållning i förhållande till den omgivande miljön (Osnes, Skaug & Eid Kaarby 2012). Detta bidrar till att barn kan utforska och ta del av nya erfarenheter i naturen.

4 Teoretiska utgångspunkter

För att uppnå studiens syfte och frågeställningar följer föreliggande studie Åsberg, Hultman och Lees (2012) beskrivning av det posthumanistiska perspektivet, med epistemologisk riktning. Posthumanismen är väl förankrat i relationer mellan mänsklig och icke-mänsklig, vilket passar väl in i föreliggande studie om mötet mellan barn och natur. Vidare används följande tre begrepp från Malone (2016): *intra-species relations*, *intra-action* och *body-mind-place-relations*.

4.1 Posthumanistisk teori

Denna studie utgår från Åsberg, Hultman och Lees (2012) beskrivning av det posthumanistiska perspektivet. Författarna menar att det handlar om ömsesidighet som uppstår i mötet mellan olika typer av skapelser. Till exempel barnets möte med naturen, eftersom varje möte är unikt. Ett posthumanistiskt perspektiv decentraliserar det mänskliga och icke-mänskliga, vilket i sin tur kan öppna upp för läsaren om vad som uppstår i samexistens med naturen. Genom användandet av epistemologi kan frågor behandlas om hur barn erfar kunskap om den egna livsvärlden. På detta sätt kan både objekt och subjekt vara av samma värld, bortom antropocentriska antaganden. Antropocentriska antaganden innebär att människan centreras och uppfattar naturen utefter egna föreställningar. Det motsäger posthumanismen, eftersom natur och människa ses som full av fenomen och involverade i *intra-action* med varandra. Till exempel barn, platser och ting i naturen. Vidare resonerar författarna om att materiella agenter enda sätt att förändras är genom den makt som språket besitter. Även om språket och materiella agenter beskrivs som separata fenomen, är de sammanlänkade och viktiga i ett posthumanistiskt perspektiv (Åsberg, Hultman & Lee 2012).

Användandet av posthumanistisk teori i föreliggande studie fokuserar på relationen mellan barn och natur i det omkringliggande friluftsområdet, i enlighet med Malones (2016) begrepp *intra-species relations*, *intra-action* och *body-mind-place-relations*.

4.1.1 Intra-species relations¹

Begreppet *intra-species relations* är ett av begreppen inom posthumanismen. Malones tolkning av begreppet innebär att uppmärksamma bandet mellan barn och gatuhundar i en socioekonomiskt utsatt stad, i ett annat land. Begreppet beskrivs som ett möte mellan olika företeelser och hur mötet utmärks (Malone 2016). I föreliggande studie används begreppet *intra-species relations* i analysen för att bryta mänskliga antaganden av naturen. Med andra ord handlar det om att se bortom antropocentriska antaganden i barns möte med naturen i ett friluftsområde. Till exempel genom att barnen uppmärksammar olika fenomen, material, trädslag och vatten i naturen. Det innebär också att barnen utforskar med hjälp av olika sinnen. Även förskollärares roll, att möta och utmana barnen i deras möten med naturen analyseras utifrån begreppet.

---

¹ Intra-species relations: Vi har använt en engelsk översättning av begreppet eftersom det blev tydligare och mer användbart med översättningen i arbetet med analyserna. Begreppet betyder inom-arter-relationer. Begreppet används för att beskriva relationen om mötet mellan olika företeelser. Till exempel mötet mellan djur och människa eller ett djur och ett annat djur.

4.1.2 Intra-action²

Inom posthumanismen används begreppet *intra-action*, vilket är ett begrepp som går hand i hand med ovanstående begrepp *intra-species-relations*. *Intra-action* innebär att mötet mellan olika arter beskrivs för att möjliggöra upptäckten av hur en ständig påverkan mellan varje individ formas av varandra (Malone 2016). I denna studie används *intra-action* i analysen för att tolka och bidra med kunskap om hur barn agerar och samexisterar med olika ting i naturen i stället för att förstå natur, barn och barns handlingar som separerade. Begreppet används även för att få syn på hur relationerna mellan barn och natur decentraliseras utifrån barnens fantasiskapande med naturen. Begreppet används också för barns utforskande av naturen samt hur förskolläraren möjliggör barns relationsskapande till naturen.

4.1.3 Body-mind-place-relations³

För att synliggöra barns möte med naturen används Malones (2016) normkritiska begrepp *body-mind-place-relations*, vilket är det tredje begreppet Malone använder från det posthumanistiska perspektivet. Begreppet används som ett verktyg för att se intensiteten i mötet mellan icke-mänskliga och mänskliga. Relationen mellan det mänskliga och icke-mänskliga kan skapa band, vilket kan innebära en fristad för barnen. Det kan innebära att barnens empati och identitet utvecklas. Genom att använda begreppet går det att se hur barn värnar om den relation som uppstår i mötet med det icke-mänskliga (Malone 2016). I föreliggande studie används begreppet *body-mind-place-relations* för att få syn på relationen som uppstår mellan barn och natur. Till exempel genom att studera platser, olika företeelser i naturen och hur förskollärares förhållningssätt kan främja barns relationsskapande med naturen.

---

² Intra- action handlar om det som sker i mötet mellan det icke-mänskliga och det mänskliga. Begreppet beskriver vad som sker och syns men också vad som sker på ett djupare plan bland annat känslomässigt.

³ Body- mind-place-relations: vi har använt engelsk översättning eftersom det blev en tydligare och användbar översättning i arbetet med analyserna. Begreppet betyder kropp-, sinne- och plats-relationer. Begreppet används för att beskriva relationsmöten mellan det icke-mänskliga och mänskliga.

5 Tidigare forskning

I nedanstående kapitel presenteras tidigare forskning i tre urvalskategorier: *Barns möte med naturen genom utomhusvistelse i förskolan*, *Barns möjlighet att utforska i mötet med naturen* och *Förskollärares inverkan på barns möte med naturen*. Samtliga artiklar har valts med utgångspunkt i föreliggande studies syfte och frågeställningar. Litteratursökning med relevanta sökord i databaserna ERIC och SwePub har gjorts för att begränsa urvalet till relevanta forskningsområden. Urvalet består av artiklar i såväl nationell som internationell kontext med syfte att vidga perspektivet för läsaren.

Artiklar i den första urvalskategorin har valts ut för att ge olika perspektiv på vad som kan utspelas i barns möte med naturen i förskolan. För att ge ett vidga perspektivet är en av artiklarna skriven i internationell kontext. Thulin och Johnsson (2018) utgår från barns perspektiv, vilket kan möjliggöra diskussion om barns intressen. Det i sin tur kan bidra till kunskap om barnen i aktuell studie inkluderas i relationen mellan barn och natur. Den andra urvalskategorin redogör för aspekter som kan bidra till att barns sinnen stimuleras i mötet med naturen. Båda artiklarna är hämtade ur internationell kontext. Användandet av internationella studier möjliggör djupare förståelse för barns möten med naturen. Det var dessutom svårt att finna artiklar utifrån nationell kontext. Dreamson och Kim (2022) utgår från ett posthumanistiskt perspektiv och undersöker relationer mellan barn och natur. Hus (2022) studie syftar till verksamhetsutveckling. Utvalda artiklar till den tredje urvalskategorin ger olika perspektiv på förskollärare och pedagogers inverkan på barns möte med naturen. Eftersom föreliggande studie har genomförts på en svensk förskola är båda studierna i urvalskategorin genomförda i Sverige.

5.1 Barns möte med naturen genom utomhusvistelse i förskolan

En internationell studie utförd av Tanik Onal och Ezberci Cevik (2022) uppmärksammar hur förskollärare lär ut naturvetenskap utomhus i Malaysia. Syftet med studien är att undersöka förskollärares uppfattningar om naturvetenskap i utomhusmiljöer och hur ämnet definieras, vilka möjligheter, hinder och eventuella lösningar som kan uppstå i verksamheten. I deras fallstudie medverkar 105 förskollärare i semistrukturerade intervjuer. I studiens resultat framkommer olika aspekter på förskollärares uppfattning om utomhuspedagogik. Det visar sig också att barn som får ta del av upplevelser och erfarenheter i andra miljöer får en annan undervisningsform än den som sker inomhus. Majoriteten av medverkande förskollärare i studien menar att platser som skog, parker och naturreservat främjar barns upptäckter och upplevelser. Ett fåtal medverkande förskollärare använder inte utomhuspedagogik. De påpekar svårigheter att säkerställa tillstånd, eventuella kostnader och utomhusmiljöns säkerhet.

Ärlemalm-Hagsér och Sundberg (2016) har genomfört en studie i svensk kontext. Syftet med studien är att ge en övergripande bild av svenska förskolors arbete med hållbar utveckling. Enkäter har skickats till förskolor i 3–4 kommuner i Sveriges alla län. Forskarna beskriver att det är ont om forskning som stödjer hur barn kan ses som medforskare. Vidare menar de att arbete med hållbar utveckling kan vara problematiskt i förskolan eftersom ansvaret kan hamna hos barnet. Det bidrar till vikten av en utvidgad förståelse för hållbar utveckling. I artikeln framkommer att majoriteten av förskollärarna arbetar för hållbar utveckling i förskolorna. Gemensamt för förskolorna i studien är att natur, naturmöten och utomhusvistelse inkluderas i undervisningen. Möjlighet att bedriva utomhuspedagogik kan bero på vilken profil och resurser förskolan innehar. Forskarna menar att barnen får mer möjlighet att utforska naturen om förskolan är certifierad för ändamålet.

Barns perspektiv på undervisning kan bidra till ökad förståelse för barnets upplevelse av vistelsen på förskolan. Thulin och Jonsson (2018) undersöker vikten av hur barns perspektiv kan bidra till diskussion om undervisning. Studiens syfte är bidra till diskussion utefter barns perspektiv, mot bakgrund av förskolans bildningsideal. Denna diskussion handlar om undervisningsbegreppets innebörd i förskolekontext. Kvalitativa videoobservationer har genomförts med fokus på barns lärande i lärarledda situationer, där förskolebarn och förskollärare ingick. I studiens resultat framkommer förskollärares olika sätt att kommunicera och föra vägledande samspel. Det innefattar att se barnet som kompetent genom empati, lyhördhet och ömsesidighet för att möjliggöra barns delaktighet i lärandet.

Jämförelser av resultaten från ovanstående artiklar kan öka förståelsen för det som utspelas när barn ges möjligheter till naturmöten i förskolan. Ärlemalm-Hagsér och Sundberg (2016) menar att det vanligaste inom hållbar utveckling är att hålla sig inom den ekologiska aspekten. Mer än hälften benämner att barnen får leka med naturmaterial varje dag. Resultatet visar att förskolor ofta har aktiviteter där samtal förs om naturen genom bokläsning och spontana samtal i vardagen. Pedagoger för ofta samtalsämnen och aktiviteter med barnen, utefter ett naturrelaterat innehåll. Det kan kopplas till Thulin och Johnssons (2018) undersökning. I deras undersökning framkommer att förskollärare med verbalt förhållningssätt kan främja barns intresse för undervisning. Genom att utmana barnen med relevanta frågor till undervisningens innehåll, kan aktiviteten fortskrida utefter barns perspektiv. Det överensstämmer med Ärlemalm-Hagsér och Sundbergs (2016) studie. Författarna menar att arbetet med hållbar utveckling sker i stor utsträckning genom samtal om naturen. Resultaten kan sättas i relation till Tanik Onal och Ezberci Cevik (2022) som menar att barn lär genom att göra. Samtliga resultat motiverar barns möten med naturen genom samtal och utforskande (Ärlemalm-Hagsér och Sundberg 2016; Thulin och Johnsson 2018; Tanik Onal och Ezberci Cevik 2022).

I Tanik Onal och Ezberci Ceviks (2022) resultat framkommer att utomhuspedagogik bidrar till barns utveckling, där barn ges möjlighet att skapa egna uppfattningar om vad som rör natur och miljö. Studiens medverkande förskollärare menar att barnen upplevs som mer nyfikna vid utomhusundervisning, i jämförelse med inomhusundervisning. En anledning kan vara att naturen står i centrum för undervisningen snarare än förskolläraren. Genom att utgå från barns intresse i utomhusundervisningen ökar deras delaktighet. Thulin och Johnsson (2018) är samstämmig och menar att när barns intresse blir centralt för undervisning, kan material inom önskat ämne tillföras. När pedagogen kommunicerar, bekräftar och utvidgar barnets upptäckter kan det i sin tur utveckla barnets lärande. Däremot visar Tanik Onal och Ezberci Ceviks (2022) resultat att undervisningens kvalitet inte påverkas av platsen. Författarna poängterar att barn ofta uppfattar utomhuspedagogik som underhållning framför undervisning. Det beskrivs som problematiskt, eftersom lärande kan utebli. Tanik Onal och Ezberci Cevik (2022) och Thulin och Johnssons (2018) resultat kan ses som likartade. Gemensamt för studierna är att de innefattar olika tillvägagångssätt för att främja barns delaktighet i undervisningssammanhang. Delaktighet kan i sin tur öka barns lust att leka och lära. De olika aspekterna visar att barns relationsskapande till naturen kan möjliggöras och synliggöras på olika sätt.

5.2 Barns möjlighet att utforska sina sinnen i samexistens med platser, vuxna och naturen

En dokumentanalys har gjorts i en internationell kvalitativ studie, genomförd av Dreamson och Kim (2022). Forskarna undersöker hur relationer uppstår mellan barn och natur i Australien. Syftet är att synliggöra hur naturen och människan skiljs åt. Studien utgår från ett posthumanistiskt perspektiv och innefattar hur barn lär genom att interagera med varandra och naturen. Forskarna framhåller vikten av att utgå från barns intresse i undervisningen, där

människa och natur samexisterar med varandra. I resultatet framkommer vikten av att barn lär sig tänka kritiskt.

Hu (2022) har genomfört en kvalitativ aktionsforskningsstudie i kanadensiska grundskolor och förskolor i syfte att förändra verksamheterna. Forskaren har undersökt hur verksamheter journalför dokumentation av naturen. Studien rekommenderar att lärare i skolväsendet använder olika former av dokumentation av naturen i undervisningen. Studiens syfte är att belysa när barn ges tillfällen för att studera naturens värld, för att fördjupa relationen mellan barn och natur för ökat lärande om planeten. Studien pågick under ett läsår, där 28 barn och lärare deltar. Forskaren menar att det finns tidigare forskning som visar att inläring i relation till naturvetenskap främjar barns förmåga att observera.

I takt med relationsskapandet mellan barn och natur vidgas barns utforskande av naturen, vilket kan skapa en djupare förståelse för olika fenomen. Samtidigt menar Dreamson och Kim (2022) att djupt rotade antropocentriska antaganden kan vara svårt som förskollärare att frångå. Hu (2022) belyser att dokumentation i naturen kan utveckla och uppmuntra barns förmåga att uttrycka sig. Forskaren menar att barns relation till naturen utvecklas när barnen ges möjlighet att dokumentera den. Utforskandet via dokumentation och observation kan öka barns kunskapsinhämtning genom upplevda erfarenheter, tankar och känslor i mötet med naturen. Resultatet kan jämföras med Dreamson och Kims (2022) undersökning. Forskarna menar att när barn tilldelas kunskap om att ekologiskt levnadssätt kan utveckla samhället över tid, kan barnen utveckla förståelse för vad som påverkar jorden (Dreamson och Kim 2022). När barn får kunskap om ekologi och hållbarhet kan utveckling ske. Det kan ses i relation till Hus (2022) studie där barn med hjälp av dokumentation av naturen fick i uppgift att dokumentera intressanta företeelser. Forskaren menar att alla upplevelser, tankar och känslor barnen tar del av i naturen främjar mötet med naturen.

5.3 Förskollärares inverkan på barns relationsskapande med naturen

Beery och Fridberg (2022) har genomfört en kvalitativ fallstudie i Sverige. Syftet är att undersöka förskollärares syn på hur naturvetenskaplig undervisning kan främja barns anknytning till naturen. Förskollärare från två förskolor medverkar i studien. Insamling av empiri genomförs av gruppintervjuer, därefter tilldelas förskollärarna enkäter och två uppföljningsdiskussioner. Forskarna betonar att anknytning till naturen inte är väl integrerat i förskolläraryrket i Sverige. Däremot menar forskarna att betydelsen av naturupplevelse i svensk förskola är väl dokumenterad. Forskarna beskriver att studien kan ses som en ökad förståelse för mänsklig relation som en del av naturen. I resultatet, som bland annat behandlade lärares upplevelse av undervisning i naturen beskriver Beery och Fridberg (2022) att undersökningen resulterar i pedagogernas engagemang för barns intresse, samt att pedagogerna ser sig som medforskare tillsammans med barnen i naturen. I studien framkommer att barn utvecklas i mötet med naturen, såväl känslomässigt och fysiskt som kognitivt.

Änggårds (2012) studie syftar till att undersöka hur platser kan få identitet i en I Ur och Skur förskola. Studiedeltagarna innefattade 32 förskolebarn, uppdelat på två grupper. Varje grupp hade en egen plats att gå till vid flera tillfällen i veckan. Insamling av empiri genomförs under ett läsår och består av fältanteckningar, videoobservationer, samtal med barn, intervjuer med personal, fotografier och slutligen lokala dokument. Resultatet visar att ting och platser i naturen skapar förutsättningar för lek och aktivitet. Utomhusmiljöns brist på tillverkade leksaker ökar barns förmåga att förhandla om tingens betydelse i leken.

Resultaten i ovanstående studier skiljer sig åt. Beery och Fridberg (2022) belyser förskollärares perspektiv på barns anknytning till naturen. Vidare beskriver de att förskollärare fokuserar på barns intressen, delaktighet och samarbete i förskolan. Förskollärare uppfattar sin roll som medforskare, tillsammans med barnen. Samtidigt betonar de vikten av tillåtande utomhusmiljö för att möjliggöra barns lek och upptäckter utomhus. Författarna poängterar att platskapande och rutiner kan främja relationen till naturen, där naturen inte blir främmande (Beery & Fridberg 2022). Det kan relateras till Änggårds (2012) studie som beskriver vikten av att platsen får en identitet. Genom att besöka platser frekvent kan det bidra till att platserna blir tillgängliga för barnen. Det kan i sin tur innebära att naturen inte upplevs som hemtrevlig och bekant istället för främmande. Forskaren menar att miljön skapar förutsättningar för hur barns lekar utformas. Beery och Fridberg (2022) belyser svårigheter som kan uppstå genom att dels låta barnen utforska naturen, dels undervisa i naturen. När pedagoger och barn frekvent går till samma plats, menar Änggård (2012) att det kan möjliggöra genomförande av vardagliga ändamål, till exempel vila, lunch och aktiviteter. Rutinskapande vid specifika platser, kan förändra naturen till hemtrevlig och bekant istället för främmande. Vidare beskrivs det även att miljön på en I Ur och Skur förskola uppmuntrar till barns utveckling av olika sinnen.

Änggård (2012) poängterar platsernas betydelse för barn och pedagoger. Förskolan i studien har rutiner kring vägar och vilka platser de stannar vid. Rutinerna kan innebära att barn tidigt får lära sig platsgränser, vilket främjar såväl pedagogerna som barnens trygghet. Till skillnad från Beery och Fridberg (2022) som menar att några pedagoger i studien var osäkra och ansågs ha ofullständig kompetens för att låta barn upptäcka och lära i naturen. Däremot uttrycker samma pedagoger att barn borde få fler möjligheter att upptäcka enskilt och att det kan öka deras självförtroende (Beery och Fridberg 2022).

6 Metod

I följande kapitel presenteras studiens metodologiska delar. Kapitlet inkluderar det förhållningssätt som implementerades i vår insamling av empiri, urval, genomförande, bearbetning av data, etiska överväganden, trovärdighet, tillförlitlighet och överförbarhet.

6.1 Val av metod

Studien är en kvalitativ observationsstudie där observationsmaterial övergått till vidare analys. I enlighet med studiens syfte och frågeställningar har sex förskolebarn och en förskollärare på en I Ur och Skur förskola observerats i förskolans omkringliggande friluftsområde. På grund av det låga deltagarantalet är studien av småskalig karaktär. Småskaliga studier kan ses som fördelaktigt i sociala situationer, eftersom det möjliggör en mer detaljerad datainsamling. Deltagande observation sågs som mest fördelaktig för vår studie då vi kunde delta tillsammans med barnen och samla empiri. Det bidrog till ökad förståelse för helheten av det omkringliggande friluftsområdet och studiedeltagarna då det möjliggjorde fler detaljer och perspektiv eftersom vi förde oss närmare studieobjektet (jfr Fangen 2005; Denscombe 2018). Detta tydliggjorde även barns relation till naturen. Cohen, Manion och Morrison (2018) menar att det är fördelaktigt med deltagande observation på grund av den interna kunskap observatören tar del av från studiedeltagarna utifrån ett externt perspektiv. Deltagande observation har använts i andra liknande studier som utgår från posthumanistiskt perspektiv. Malone (2016) använder deltagande observation samt intervjuer som metodval. Hon utgick från äldre barn och observerade dem på deras fritid. Resultatet visade att barn och hund förenades i ett ömsesidigt samband i stället för att se dem som subjekt och objekt. Föreliggande studie avser att undersöka hur barns sinnen och ting kan ses som en ständig påverkan i relationen mellan barn, vuxna, platsen och natur.

6.2 Urval

Kriterier för att delta i studien var att verksamheten använde utomhusvistelse i större utsträckning under dagen, samt att naturen skulle vara inkluderad i förskolans vardag. Förskolor som tillfrågats och ansågs relevanta för studien har en specifik verksamhetsinriktning, för att uppnå studiens syfte och frågeställningar. Det vill säga förskolor med utomhusprofil eller I Ur och Skur förskolor. Med tanke på studiens tidsbegränsning valdes dessutom förskolor inom närliggande radie. Av dessa anledningar har vi enligt Denscombe (2018) gjort ett bekvämlighetsurval. Både förskolor och studiedeltagare på aktuell förskola har medvetet valts ut. Förskolor med utomhusprofil samt I Ur och Skur förskolor söktes via internet. Förfrågningar skickades ut till flera rektorer i södra Sverige. En av rektorerna svarade och därefter hade vi mailkontakt med förskolläraren på aktuell förskola. Denscombe (2018) och Cohen, Manion och Morrison (2018) beskriver det som icke-sannolikhetsurval. Denscombe (2018) menar att icke-sannolikhetsurval delvis medför att författarna till aktuell studie har bestämmanderätt i urvalsprocessen. Studien har utgått från ett icke-sannolikhetsurval eftersom såväl förskola som studiedeltagare medvetet har valts ut. Denscombe (2018) menar att icke-sannolikhetsurval medför viss bestämmanderätt för urvalet i föreliggande studie.

6.2.1 Urval av förskola

Efter flera överväganden kring val av förskola att observera, valdes en I Ur och Skur förskola i södra Sverige. För att följa studiens syfte och frågeställningar ansåg vi att en förskola var tillräcklig för studien. Fangen (2005) menar att datainsamling av mindre område kan underlätta för en kvalitativ observation.

6.2.2 Urval av studiedeltagare

Studiedeltagarna i föreliggande studie var sex barn och en förskollärare. Barn i tre och fyra års ålder har observerats. De yngre barnen ansågs inte vara lämpligt att observera med koppling till studiens syfte och frågeställningar. Detta med avseende på barnens utveckling av språkliga och motoriska förmågor. När studien påbörjats hade ett fåtal vårdnadshavare lämnat godkännande för barnens delaktighet i studien. Dessa sex barn blev därför studiens aktuella urval. Vid första tillfället deltog fem barn, varav samtliga var fyra år. Vid andra tillfället deltog fyra barn, varav tre fyraåringar och en treåring. Treåringen hade nyligen börjat på förskolan, vilket innebar färre erfarenheter av utevistelse i friluftsområdet än övriga barn. Tre av barnen deltog vid båda observationstillfällena. Studiedeltagarna har valts ut för att bidra med erfarenhet och kunskap för att säkerställa studiens syfte och frågeställningar. Cohen, Manion och Morrison (2018) beskriver det som en målinriktad urvalsmetod. Denscombe (2018) benämner det som ett subjektivt urval.

6.3 Genomförande

För att författarna i föreliggande studie skulle bli samstämmiga kring studiens innehåll ägnades mycket tid till formulering av studiens syfte och frågeställningar. Därefter kontaktades rektorer från förskolor, lämpliga för studien (se urval). Därefter förbereddes informations- och samtyckesblanketter (se bilaga 1 och 2). De skickades per e-mail till aktuell förskola.

För att undvika störmoment för studiedeltagare genomfördes deltagande observation i välkänd miljö och enligt förskolans vardagliga rutiner. Det vill säga på förmiddagar, när ett antal barn gick på utflykt i förskolans närliggande friluftsområde. Deltagande observation innebär att observatörer skiftar mellan att vara aktiv medforskare till att vara observatör. Författarna i föreliggande studie hade ingen relation till förskolan sedan tidigare. Det bidrog till valet av ett mer passivt förhållningssätt, för att inte störa barns möten med naturen. Vi deltog som sociala medspelare när det passade för sammanhanget (jfr Denscombe 2018; Fangen 2005). Fangen (2005) poängterar vikten av forskarens engagemang vid deltagande observation, vilket kan vara avgörande för studiens resultat.

Innan fältstudiedagarna enades observatörerna att undvika fokusområden. För att inte missa detaljer och för att senare jämförelser av resultat observerades situationen på samma sätt av observatörerna. Insamling av empiri genomfördes via fältanteckningar och inkluderade vad studiedeltagarna sa, gjorde samt detaljer i miljön. Därefter sammanställdes samtliga anteckningar via dator (jfr Denscombe 2018; Fangen 2005). Observationerna genomfördes utomhus. Vädret bidrog till svårigheter att föra anteckningar. Första dagen var det möjligt att anteckna via penna och papper. Andra dagen bestod av snöblandat regn. Därför genomfördes anteckningar dels via penna och papper, dels via observatörernas mobiltelefoner. Det samstämmer med Cohen, Manion och Morrison (2018) som menar att svårigheter kan uppstå, genom att delta i en observation samt hinna med att anteckna. Observationerna planerades för två till fyra dagar. Efter två dagar ute på fält hade tillräckligt med material samlats in för att besvara studiens syfte och frågeställningar (jfr Cohen, Manion & Morrison 2018).

6.4 Bearbetning av data

Empirin samlades in via deltagande observationer som dokumenterades genom fältanteckningar (se Genomförande). I direkt anslutning till fältstudien bearbetades anteckningar genom transkribering på dator. Denscombe (2018) och Cohen, Manion och Morrison (2018) poängterar transkribering i nära anslutning till observationen, som en viktig del av studien. Det är positivt av flera anledningar. Det minimerar till exempel risken att glömma minnesanteckningar, men också förlust av material eller att materialet hamnar i orätta

händer. Insamlad empiri lästes noggrant, flera gånger av studiens författare. Därefter skrevs materialet ut, färg-kodades, klipptes och kategoriserades utefter teman, i relation till studiens tre frågeställningar. I kategorierna utmärktes underkategorier (jfr Malmqvist 2007).

6.5 Forskningsetiska principer

Föreliggande studie har utgått från Vetenskapsrådets (2017) forskningsetiska principer: informationskravet, samtyckeskravet, nyttjandekravet och konfidentialitetskravet.

Innan fältstudien ägde rum samlades ifyllda informations- och samtyckesblanketter in från rektor, förskollärare och vårdnadshavare (se bilaga 1 och 2). Blanketterna innebär att rektor, förskollärare och vårdnadshavare blivit informerade om studiens syfte och möjliggjorts samtycke för allas frivilliga medverkan i studien. Barnen informerades av såväl förskolläraren som studiens författare kring deras frivilliga medverkan i studien. Barnen gavs möjlighet till samtycke såväl verbalt som via kroppsspråk. I enlighet med konfidentialitetskravet har allt insamlat material förvarats så att ingen obehörig kan ta del av känslig information om studiedeltagarna eller förskolan som sådan. Inga namn eller personuppgifter förekommer i något av det insamlade materialet, barn och förskollärare benämns med fiktiva namn. Den insamlade empirin följer nyttjandekravet såvida att det enbart används i studiesyfte och kommer att raderas när studien är avslutad (jfr Vetenskapsrådet 2017).

6.6 Trovärdighet, tillförlitlighet och överförbarhet

I nedanstående avsnitt redogörs de val som tagits och som bidrar till studiens trovärdighet, tillförlitlighet och överförbarhet.

6.6.1 Trovärdighet

För studiens trovärdighet har det fattats olika beslut som redovisats tidigare i kapitlet. De har tagits med syfte att bidra till möjliggörande för resultatet, att kunna besvara studiens syfte och frågeställningar. Utifrån den kvalitativa metod som det tidigare redogjorts för har data samlats in genom fältstudier och deltagande observationer. Insamlad empiri har noga transkriberats och granskats. Granskningen gjorde det möjligt att kategorisera observationerna till resultatet. Det posthumanistiska perspektivet som utgjort den vetenskapsteoretiska grunden för föreliggande studie, användes under kategoriseringen. Det gjordes för att kunna synliggöra olika aspekter från barns möte med naturen utifrån insamlad empiri. Denscombe (2018) beskriver att i en kvalitativ studie som grundats i fältstudie, behöver en detaljerad och noggrann undersökning av insamlad empiri, för ökad trovärdighet. Det motiveras med att en noggrann granskning av empirin bidrar med att ge studiens resultat och slutsatser en solid grund.

6.6.2 Tillförlitlighet

Metodval för studien har motiverats och redogjorts. Metodvalen har koppling till hur författare och forskare beskriver ansedda metodval i kvalitativa studier. Noggranna anteckningar har förts under studiens gång. Det har i sin tur bidragit till att kunna göra utförliga beskrivningar om genomförandet av de olika momenten. Denscombe (2018) beskriver att de som genomför en kvalitativ studie blir nära integrerad med den insamlade data, vilket kan bidra till ifrågasättande av studiens resultat och slutsatser. För att öka studiens tillförlitlighet beskriver författaren att det kan vara av vikt att tillgodose läsaren med fullständiga och tydliga redogörelser för de val och metoder som ligger till grund för studiens innehåll. Besluten bör göras med rimliga motiveringar för att öka en studies tillförlitlighet (Denscombe 2018).

6.6.3 Överförbarhet

Studiens resultat är ett utfall från insamlade data, utifrån ett posthumanistiskt perspektiv som vetenskapsteoretisk utgångspunkt. De metodval som gjorts har noga redovisats tidigare i kapitlet. Genomförandet har gjorts utifrån en kvalitativ studie med en relativt liten urvalsgrupp. Denscombe (2018) framför att det är upp till läsaren själv att värdera om resultat som framkommer i kvalitativa studier är överförbara till andra fall. Det görs med hänvisning till att det är svårt för den som genomför studien att motivera resultatet som generaliseringsbart eftersom kvalitativa studier ofta är småskaliga. För att säkra kvaliteten i studiens resultat har det tagits till åtgärder för att säkra studiens trovärdighet och tillförlitlighet. På det sättet blir det möjligt för läsaren att värdera om resultatet i föreliggande studie. Samtidigt är det av vikt att ta hänsyn till att det sociala sammanhanget som ligger till grund för resultatet, inte går att återskapa.

7 Resultat och analys

Nedanstående kapitel presenterar tre teman: *Vad uppstår i mötet mellan barn och natur*, *Barns möten i naturen med deras sinnen*, *Samexistens mellan barn, vuxen och platsen i mötet med naturen*. Resultatet analyseras utifrån studiens syfte och frågeställningar och inspireras av Malones (2016) posthumanistiska begrepp: *intra-action*, *intra species-relations* och *body-mind-place-relations*. Vidare ges en överblick kring de två observationstillfällena. Varje förmiddag går en förskollärare och ett antal barn på utflykt i det omkringliggande friluftsområdet. Innan utflykten äger rum, samlas gruppen vid en björk strax intill förskolegården. Vid björken sker dagordning och barnen ges möjlighet att välja mellan två områden i friluftsområdet. Det område barnen väljer blir destinationens mål. Aktuell studie sker under vinterhalvåret. Det innebär att samtliga deltagare bär vinterkläder. Barnen har med mössa och vantar, de får välja om det ska vara på eller inte.

Vid första fältstudiedagen är vädret kallt men soligt. Marken har frusit och blivit hård. Vintersolen tittade fram. Efter samlingen vid björken, blir utflyktsmålet att ta sig till tre öppna hus i friluftsområdet. Framför husen finns en grillplats med ved. Till denna plats behöver gruppen gå via elljusspår, stigar och spångar över träsk. På väg mot målet stannar gruppen vid olika platser. Där sker såväl spontan som planerad undervisning och utforskande.

Under natten till andra fältstudiedagen har det snöat. Det är plusgrader och snöblandat regn i luften. Marken är dels snötäckt, dels lerig och hal. Efter samlingen vid björken beger sig gruppen till det andra området som är vid en bäck. För att ta sig dit går gruppen ner för en backe som vid tillfället är snötäckt, lerig och hal. De går förbi en damm via ett elljusspår och därefter är de framme vid bäcken. Bäckens belägen en bit in i skogsdungen. För att korsa bäcken placeras en bro, gjord av plankor. Området vid bäcken har gruppen döpt till Laxeplatsen. Namnet har koppling till I Ur och Skur-karakteren Laxe (se Bakgrund).

7.1 Vad uppstår i mötet mellan barn och natur

I detta avsnitt beskrivs vad som händer i mötet med naturen och hur relationen till naturen utspelar sig. Varje barn är unik i sitt sätt att vara och agera. Det är därför betydande att notera hur varje barns möte med naturen kan se ut. Med detta menas att barnen utforskar på olika sätt.

7.1.1 Barns fantasiskapande i naturen

Situationen sker under första fältstudiedagen. Gruppen är i skogsmarken i friluftsområdet. Omkringliggande miljö består av skogsmark, bland annat av stigar, träd, buskar, stenar och en grillplats med ved strax intill husen. I de öppna husen finns sittplatser, bord och ett fönster.

I observationen medverkar två pojkar och en av oss observatörer. Observatören namnges som "Vuxen" i utdrag och analys. Två pojkar befinner sig i ett av husen. På bordet ligger en karta med bilder av olika föremål som finns i naturen. Kartan används som bildstöd och är framför allt avsedd som hjälpmedel för att främja språkutveckling.

Båda utbrister "vem vill komma och köpa?"

Pojke 2 "vem vill köpa korv?"

Pojke 1 "vem vill köpa ved?"

Pojke 2 "nej, korv!"

Pojke 1 "nej ved!"

Student 1 *går runt hörnet till det öppna fönstret*

Student 1 "jag vill köpa både korv och ved!"

Pojke 1: "du kan få en vedkorv."

Student 1 "vedkorv?"

Pojke 1 "ja vedkorv, med svamp på!"

Pojke 1 *plockar fram en karta de tidigare använt som bildstöd under dagen*

Pojke 2 *pekar på bilden med svamp*

Pojke 1 *Springer ut ur huset*

Pojke 1 ”vi ska plocka svamp!”

*Pojkarna går i väg tillsammans, mot skogen. *

I ovanstående utdrag leker pojkarna affär i en av småstugorna. Pojke 2 vill sälja korv och pojke 1 vill sälja ved. Den vuxne går fram till pojkarna och föreslår att hon vill köpa korv och ved. Pojke 1 menar att den vuxne ska få en vedkorv. Den vuxne frågar vad en vedkorv är. Pojke 1 hämtar bildstödet från bordet. Han pekar på bilden av en svamp och tillägger att den vuxne ska få en vedkorv med svamp på. Därefter säger pojken att de ska plocka svamp. Han går mot skogen och den andre tar följe. Det kan ses i linje med Malones (2016) begrepp *intra-action*. Barnens relation till veden visas som en djupare relation till naturen än det som fysiskt utmärker den. Pojkarna har tidigare erfarenheter av friluftsområdet. De använder naturen och de föremål som kan främja deras lek. De behöver inga tillskrivna leksaker för att utveckla leken. Händelsen synliggör pojkarnas samspel, att de samexisterar med tingen och leker i samförstånd om vad ved kan fungera som i deras fantasilek. När barnen blivit oense om vad som ska säljas i affären och den vuxne föreslår att barnen kan sälja både ved och korv, vävs barns fantasilek samman med platsen. Det går i linje med Malones (2016) begrepp *body-mind-place-relations*. Härigenom blir platsen en del i barnens relation med veden och korven och varandra i naturen. Barnen kan påverkas av platsen i deras lek. Efter att den ene pojken visat bilden av en svamp från bildstödet, springer den andre pojken mot skogen och föreslår att de ska plocka svamp. Pojkarna använder skogen till hjälp i leken, och leken fortlöper när de går iväg för att leta efter svamp. Det bidrar till att pojkarna leker i samspel med naturen, vilket går i linje med Malones (2016) begrepp *body-mind-place-relations*. Pojken upplevs ha djupare förståelse för vad som förekommer i naturen. Det kan därför tolkas som att barnet kan sätta sig in i sammanhanget med både kropp och sinne.

7.1.2 Gruppen undersöker fenomenet i naturen

Gruppen är fortfarande på samma plats i friluftsområdet, som vid föregående exempel. Det är kallt och marken har frusit. Gruppen är iklädda vinterkläder. Vid det här tillfället uppmanas alla barn att gå på spångarna över träskmarken. Träplankorna är smala vilket leder till att alla går på en lång rad efter varandra. Barnen har möjlighet att gå fritt. Några är längre fram än de andra i gruppen. Plötsligt utbrister förskolläraren högt ”akta bajsorven där framme!” När gruppen anslutit till platsen tittar de på spillningen.

Barnen: En hund har bajsat här.

Förskolläraren: är det en hund som har bajsat här?

Flicka 2: hunden var dålig i magen.

Pojke 2: kanske katt.

Förskolläraren: bajsorven har ändrat färg sen sist.

Förskolläraren ger en iPad till flicka 3.

Förskolläraren plockar fram en iPad från väskan. Därefter visar hon bilder på samma spillning från tidigare tillfällen. Förskolläraren konstaterar att spillningen har ändrat färg sen sist. Barnen och förskolläraren delar tankar om deras upptäckt. Några barn ger förslag på vilka djur som kan ha lämnat spillningen på marken. Därefter lämnar förskolläraren iPaden till flicka 3 och ber henne att dokumentera dagens fynd. Förskolläraren förklarar för observatörerna att detta är en återkommande plats för gruppen att stanna till vid när de besöker denna del av friluftsområdet.

Det är svårt att veta om barnen hade stannat och reflekterat över spillningen om inte förskolläraren hade uppmärksammat gruppen på dess existens. Det går att tolkas i linje med hur Malone (2016) beskriver *intra species-relations*, eftersom förskolläraren blir delaktig i barnens

möte med naturen. Förskolläraren synliggör olika fenomen vilket kan öka barns möjlighet för samexistens till naturen. Händelsen visar att barnen är medvetna om att de fenomen som uppstår i naturen sker i samspel mellan mänskligt och icke-mänskligt. Det kan göra relationen föränderlig. *Intra species-relations* beskrivs även av Malone (2016) som något som formar det mänskliga och icke-mänskliga. När barnen sätter ord på deras upplevelser sker ett samspel med varandra och naturen. Det kan ses som att mötet decentraliseringen, vilket synliggör samexistensen mellan mänskligt och icke-mänskligt. Detta går i linje med Malones (2016) begrepp *body-mind-place-relations* eftersom platsen kan bli en del av hur barnens relation till naturen utvecklas. Gruppen stannar ofta till vid samma plats och reflekterar över spillningen. Genom att undersöka fenomenet i naturen och titta på den dokumentation som tidigare genomförts med förskolans Ipad, får barnen möjlighet att reflektera över spillningens process. Naturen blir istället något barnen kan bära med sig och skapa band med.

7.1.3 Barns möte med vattnet i bäcken

Denna situation utspelar sig under andra fältstudiedagen. Barnen befinner sig vid bäcken, på den plats de kallar för Laxeplatsen. För att göra det möjligt att ta sig över bäcken har förskolläraren placerat en bro, gjord av plankor. Det är kallt och blött ute. Gruppen är klädda i vinterkläder och har med mössa och vantar. De ges möjlighet att utforska naturen och vattnet individuellt. Två flickor går ner till bäcken. Flicka 1 har inga vantar på sig, hon plockar upp löv, kvistar och stenar från vattnet med händerna. Hon tar sedan handen mot munnen och smakar på vattnet. Flicka 3 utforskar vattnet med en pinne.

Flicka 3: "vi tvättar vattnet"

Flicka 3: *Rör pinnen vågrätt i vattnet*

Förskollärare: "Varför då?"

Flicka 3: "Om det fastnar saker. Då rinner det. "

Förskollärare: "Ni rensar vattnet. Är det vad ni gör?"

Båda flickor: "Vi rensar vattnet"

Vid detta tillfälle uppmärksammar flickorna föremål i vattnet. De utforskar vattnet på olika sätt. Flicka 1 utforskar med kroppen och flicka 3 utforskar vattnet och en pinne. Gemensamt börjar flickorna ta bort föremål i bäcken. Förskolläraren undrar varför de gör så, flicka 3 svarar det rinner om det fastnar saker. Det kan tolkas som att flickan menar att vattnet rinner bättre om hon tar bort föremålen. En annan tolkning kan vara att flickorna vill underlätta för att vattnet ska rinna vidare i bäcken. Förskolläraren bekräftar flickornas agerande genom att säga att de rensar vattnet. Flickorna instämmer.

Flickorna plockar undan föremål i bäcken. De beskriver att de rensar vattnet, vilket kan synliggöra relationen mellan barn och natur. En möjlig tolkning är att flickorna är måna om att vattnet ska rinna fritt. Det som eventuellt kan hindra vattnets flöde plockar barnen bort. I situationen går det att se utifrån hur Malone (2016) beskriver *body-mind-place-relations*, eftersom barnen tycks ha utvecklat en relation till bäcken och friluftsområdet. Relationen blir synlig i hur barnen agerar och talar om platsen. En möjlig tolkning är att flickorna bryr sig om friluftsområdets välbefinnande och sker i samexistens mellan mänskligt och icke-mänskligt. På så sätt kan platsen upplevas bli en del av hur barnen utvecklas såväl empatiskt som människa.

Hur barnen utforskar bäcken bidrar till ett relationsskapande mellan mänskligt och icke-mänskligt. Relationen som uppstår i barnens möte med naturen går i linje med hur Malone (2016) beskriver *intra-aktion*, eftersom barnens relation till naturen förändras. Förändring sker beroende på i vilket sammanhang barnen befinner sig i. Vattnet i bäcken förändras under den stund de utforskar bäcken med pinnen. Området runt bäcken ser inte likadant ut hela tiden på

grund av väderförändringar. Relationen kan därför uppfattas olika beroende på när barnen befinner sig där och beskriver det som sker mellan mänskligt och icke-mänskligt.

7.2 Barns möten i naturen med deras sinnen

Den här delen av resultatanalysen behandlar vilka sinnen som kommer till uttryck hos barnen i samexistens med platsen, vuxna och naturen. Nedan synliggörs olika situationer där barn utforskar naturen med sina sinnen.

7.2.1 Barns taktila sinnen i mötet med naturen

Denna situation utspelar sig under första fältstudiedagen. En förskollärare och fem barn deltar, varav tre flickor och två pojkar. Det är kallt ute och solen har precis gått upp. Barn och vuxna är klädda i vinterkläder. Gruppen samlas vid förskolegårdens grind och förskolläraren säger åt alla barn i gruppen att gå till björken strax intill. Två av pojkarna går till en djup, grön låda strax utanför förskolegårdens grind. Lådan innehåller sand, för att sanda vägarna på vinterhalvåret. Flickorna går till björken och väntar. Pojkarna känner med handen i sanden. Därefter säger förskolläraren att sanden används på vägarna när det kommer snö. Därefter säger hon att det är dags för samling under björken.

I ovanstående exempel fattar två pojkar intresse för den gröna lådan. De öppnar lådan och känner på sanden. Förskolläraren ser och bekräftar pojkarnas utforskande genom att förklara för dem varför lådan med sand står där. När pojkarna känner på sanden i lådan får de erfarenheter av hur sanden känns, vilket går i linje med *body-mind-place-relations* (Malone 2016). Tolkningen kan göras eftersom observationen synliggör hur barn lär känna företeelser i naturen. Att barnen känner och agerar tillsammans med naturen genom det taktila sinnet går i linje med Malones (2016) begrepp *intra-action*. Barnen samexisterar med naturens olika ting och skapar band mellan dem och naturen.

7.2.2 Pojke utforskar naturliga material vid bäcken

Denna situation utspelar sig under andra fältstudiedagen. Gruppen befinner sig vid Bäcken och det område de kallar för Laxeplatsen. Vädret består av snöblandat regn. Marken är blöt och lerig. Samtliga barn bär vinterkläder. Nere vid bäcken står en pojke och fäster en pinne i bron över bäcken. Bron är skapad av träplankor för att kunna ta sig över bäcken.

Pojke 2: "Kolla här!"

Förskollärare: "ja men titta vad du har lyckats med!"

*Pojken tar bort pinnen från bron och plaskar i vattnet med den. *

I ovanstående exempel fäster pojken en pinne mellan plankorna i bron. Senare slår han med pinnen i vattnet. En möjlig tolkning är att han utforskar pinnen. Dels genom att fästa pinnen i bron, dels genom att slå pinnen i vattnet med olika kraft. När det sker uppstår ett ljud. Det bidrar till att pojken utforskar vatten och pinne med naturen. Utforskandet sker utifrån pojkens sinnen, känsel och hörsel. Pojken närmar sig naturen såväl taktilt som med andra sinnen. De nya erfarenheterna pojken bär med sig från denna händelse går i linje med hur Malone (2016) beskriver *intra-action*. Observationen bidrar till ständig utveckling av relationen mellan pojken och naturen. Pojkens taktila utforskande bidrar till att han närmar sig naturen, vad som uppstår mellan mänskligt och icke-mänskligt. Utforskandet av närmiljön resulterar i användning av auditiva, taktila och det visuella sinnet. När pojken slår med pinnen i vattnet, går det att se hur vattnet och pinnen ter sig tillsammans med pojkens kraft. Pojkens utforskande kan leda vidare till nya erfarenheter genom att pojken närmar sig naturen såväl taktilt som med andra sinnen.

När pojken undersöker naturen på olika sätt kan situationen även ses i relation till Malones (2016) begrepp *intra-species relations*. I situationen uppmärksammar pojken olika företeelser i naturen genom att använda sig av pinnen. Pojken utforskar materialen på olika sätt och med olika sinnen genom att använda pinnen för att röra företeelser i naturen. Situationen går även i linje med Malones (2016) begrepp *body-mind-place-relations* där relationen kännetecknas genom att pojken använder sitt auditiva sinne när han slår med pinnen olika hårt och det plaskar med olika läten i vattnet. Utifrån ovanstående exempel synliggörs barnets relation till pinnen, bron och bäcken. Platsen blir en del i hans relationsskapande till naturen där auditiva och taktila sinnen stimuleras.

7.2.3 Barnen utforskar naturen med det auditiva sinnet

Situationen utspelar sig under andra fältstudiedagen, det innebär att barnen är på samma plats som vid ovanstående exempel, vid Laxeplatsen. Vid denna observation medverkar alla studiedeltagarna. Det vill säga förskolläraren, treåringen och tre fyraåringar. Flicka 1, flicka 3 och pojke 2. Vid det observerade tillfället har förskolläraren haft undervisning och gruppen ska gå ner till bäcken för att undersöka ljudet av hur vattnet i en bäck låter. Intill bäcken får barnen utforska naturen på egen hand med förskolläraren som stöd. Vid situation stimuleras barnens auditiva perception på olika sätt. Förutom ljudet från bäcken låter även snön som smälter från träden och löven när barnen går runt.

Barnen utforskar naturen med olika sinnen. De använder det auditiva, taktila och visuella sinnet. Förskolläraren riktar barnens uppmärksamhet mot det centrala för undervisningssituationen, vilket i det här fallet är ljudet av bäcken. Förskolläraren förklarar för barnen vad ordet "porla" innebär. Det medför möjlighet att utforska fenomenet med sinnen. Förskolläraren föreslår sedan att barnen kan spela in ljudet från bäcken på Ipaden.

Förskollärare: "Om man lyssnar så hör man att vattnet rör på sig. Det kallas för porlar. Kom så går vi tillbaka och så får vi lyssna riktigt noga om vattnet porlar."
Förskollärare säger högt så alla hör: "nu gör vi en ljudinspelning!"

I exemplet ovan går pojke 2 och flicka 3, båda fyra år gamla, mot förskolläraren och treåringen som sitter vid bäcken och spelar in ljudfiler av bäckens ljud. Pojken håller pinnen stilla i vattnet, medan han står intill förskolläraren och tittar på Ipaden som spelar in vattnets ljud. Flicka 3 tittar en stund på Ipaden när den spelar in och spelar upp ljudet av hur bäcken låter. Kort därefter går hon tillbaka till flicka 1 för att fortsätta med vattenlek.

Förskolläraren riktar fokus mot undervisningsobjektet. Genom att utforska med olika sinnen som i denna situation är det auditiva, det visuella samt det taktila. Barnen följer efter förskolläraren och uppmärksammar det som förskolläraren tittar på. Barnen uppmanas därefter att använda både det visuella och auditiva sinnet för att identifiera upptäckten. Barnen tittar på vattnet som bildar vitt skum. Förskolläraren uppmärksammar sedan ordet "Porlar", vilket beskriver ljudet för det som händer i bäcken. Det leder till att barnen riktar blicken mot skummet. När förskolläraren plockar fram Ipaden tittar barnen både på Ipaden och på bäcken där skummet har bildats. Det uppstår ett tydligt möte mellan det som är icke-mänskligt och mänskligt. I situationen uppmärksammar barnen ljud i naturen. Vilket går i linje med *intra-species-relations* (Malones2016), eftersom barnen får möjlighet att upptäcka vattnets bubblor visuellt och ljudet av en porlande bäck auditivt. Barnen får ta del av olika fenomen i naturen såväl självständigt som med förskollärarens stöd. Genom medvetenhet av ljuden i naturen kan barns relation med naturen utvecklas.

7.3 Samexistens mellan barn, vuxna och platsen i mötet med naturen

I detta avsnitt beskrivs hur barns möte med naturen sker i samexistens med vuxna och platsen. Vad förskolläraren avser att uppmärksamma vid utevistelsen kan färga barns relationsskapande till naturen. Till exempel rutiner av platsskapande, frihet genom att barnen får undersöka naturen på egen hand, bekräftelse eller avbrott i barnens utforskande.

7.3.1 Hur platsens identitet bidrar till barns möte med naturen

Situationen utspelar sig under andra fältstudiedagen. Fyra barn och en förskollärare medverkar i situationen. Tre av barnen är fyra år gamla och har gått på förskolan sedan de var små. Ett av barnen är tre år och har endast gått på förskolan under ett par veckors tid. Alla bär vinterkläder och barnen har med vantar och mössa. Gruppen är på väg till Laxeplatsen, intill bäcken inne vid skogsdungen. Fyraåringarna springer nerför backen och treåringen vänder tillbaka mot förskolan. Förskolläraren går tillbaka och bär ner treåringen för backen. Förskolläraren är hela tiden nära treåringen medan fyraåringarna går före.

När gruppen är framme vid Laxeplatsen undersöker fyraåringarna vattnet i bäcken. Samtliga barn får möjlighet att undersöka bäcken med deras sinnen. Några barn undersöker vattnet med pinnar och någon utforskar med händerna. Treåringen spelar in ljudet av vattnet tillsammans med förskolläraren på en Ipad. När treåringen är klar med ljudinspelningen ställer hon sig intill bäcken och fäster blicken på vattnet. Efter en stund går hon en bit bort. Hon går i vattnet men håller sig nära kanten. Övriga i gruppen är kvar på samma ställe. När treåringen är en bit bort gör hon likadant som tidigare, står stilla och observerar vattnet. Förskolläraren frågar fyraåringarna om de tillsammans ska gå för att se vad treåringen gör. Treåringen kliver upp på en stubbe i vattnet, samtidigt som hon tittar ner i bäcken. Förskolläraren kommenterar att treåringen har hittat en stubbe. Fyraåringarna och förskolläraren står kvar på samma plats. Efter en stund går treåringen tillbaka till gruppen. Hon plockar upp en pinne och återvänder till stubben. Därefter ställer hon sig på den och plaskar med pinnen i vattnet. Förskolläraren säger att de ska gå vidare och undersöka var vattnet kommer från. Hon hämtar treåringen. De går tillsammans via elljusspåret. Övriga följer bäcken utmed skogspartiet. När vi promenerat en bit står treåringen still på elljusspåret, händerna är röda. Förskolläraren och treåringen går in i skogen. Treåringen börjar gråta. Förskolläraren lyfter upp henne och de går vidare.

De äldre barnen har mer erfarenhet av att befinna sig i friluftsområdet och i den omgivande naturen. Två möjliga tolkningar till deras ökade erfarenhet kan utmärkas. Detta kan kännetecknas genom att de går ner för den leriga backen utan att tveka samt att de undersöker bäcken direkt när gruppen kommer fram på olika sätt. Utifrån liknande synsätt finns möjliga tolkningar till treåringens få erfarenheter av friluftsområdet. Treåringens brist på erfarenhet kan kännetecknas genom att hon först tvekade att ta sig ner för den leriga backen. Hon observerar de andra barnen när de utforskar. Treåringen får följa med de andra barnen med fler erfarenheter av friluftsområdet. Att ta sig fram på samma villkor som barnen med fler erfarenheter kan innebära utmaningar för treåringen i försöket att närma sig naturen. När det uppstår hinder i miljön, anpassar sig förskolläraren till treåringen. Det gör hon genom att gå nära eller bära treåringen. Till exempel när de ska gå nerför den branta och leriga backen.

I linje med hur Malone (2016) beskriver begreppet *intra species-relations* går det att avläsa treåringens relation till naturen. Den kan ses i jämförelse med fyraåringarnas relationer till naturen. Treåringens ovana vid naturen synliggörs medan mötet med miljön utmanas. Genom att skapa fler erfarenheter i friluftsområdet kan främja treåringens relation till naturen. Vid Laxeplatsen står treåringen länge och iakttar såväl bäcken som fyraåringarna. Efter en stunds iakttagelse av bäcken från stubben går hon och hämtar en pinne. När hon står vid stubben

används pinnen som ett redskap. En möjlig tolkning är att treåringen undersöker på hennes sätt, utefter observationer av fyraåringarnas utforskande. Treåringen kan ha påverkats av naturen i friluftsområdet, men också av de individer eller natur som omger henne. Det kan ses i relation till hur Malone (2016) beskriver begreppet *intra-action*, där mötet mellan människa och icke-människa är en ständig process.

Treåringen observerar först miljön och omgivningen för att sedan använda den. Treåringen har inte gått lika länge på förskolan som de äldre barnen. Det innebär att barnens erfarenheter av friluftsområdet skiljer sig åt. Det kan vara en möjlig anledning till treåringens agerande. När hon börjar utforska bäcken med pinnen kan en tolkning vara att hon avbryts i utforskandet. Hon avbryts när förskolläraren säger att det är dags att gå vidare. Treåringen gör inte motstånd förrän vid elljusspåret där hon står still. Efter en stunds promenad tillsammans med förskolläraren, börjar hon gråta. Det går i linje med hur Malone (2016) beskriver *intra-action*. Där mötet med naturen ses som en ständig och individuell process, vilket inte går att jämföras med andra. Det kan finnas fler tolkningar till varför treåringen blir ledsen. En möjlig tolkning kan vara att flickan fryser om händerna. En annan kan vara att skogsmarken är för svår att gå i. En tredje kan vara att de har gått en lång väg. En fjärde kan vara att hon blir avbruten mitt i utforskandet och att reaktionen inte kommer efteråt. Vilka känslor som uppstår hos treåringen kan vara svårt att veta. Malones (2016) begrepp *body-mind-place-relations* gör det möjligt att se hur flickan uttrycker känslor i samband med mötet och relationsskapandet med platsen.

7.3.2 Platsrutiner främjar barnens trygghet i mötet med naturen

Denna observation utspelar sig vid fältstudiernas första dag. Fem barn vandrar på spångarna i friluftsområdet. Förskolläraren och tre av barnen medverkar i följande observation. Innan gruppen går på utflykt sker samling vid björken. Förskolläraren introducerar en karta som används för bildstöd. På bildstödet finns bilder av föremål i naturen. Bildstödet används som språkligt verktyg och för att koppla bilder till ord. Det används också för att uppmärksamma barnen på olika ting i naturen. Under björken går förskolläraren igenom dagordningen tillsammans med barnen.

När gruppen går i friluftsområdet tillåts barnen att gå i förväg, inom förskollärarens synhåll. Förskolläraren låter barnen utforska friluftsområdet. De behöver inte gå på ett visst sätt och förskolläraren behöver inte säga åt barnen att inte springa i väg. Förskolläraren föredrar att gå på elljusspåret medan barnen tar sig fram genom stigarna. Gruppen rör sig i skogsmark, de går över spångar och elljusspår i friluftsområdet. Gruppen stannar till vid några tillfällen för att undersöka naturen. Stoppen sker vid såväl spontana som vid förutbestämda platser. Förskolläraren förklarade att gruppen ofta besöker samma platser på väg till destinationens mål. När gruppen stannar vid de olika platserna används bildstödet. Det kan ses i linje med hur Malone (2016) beskriver *intra-action*. Mänskliga och icke-mänskligt är beroende av varandra. Genom att lära sig mer om naturen i friluftsområdet och att utforska på egen hand utvecklas relationen mellan barnet och naturen. Hur barnets relation till naturen utvecklas beror på barns varierade sätt att utforska.

Förskolläraren stannar i en sväng nedanför en stig barnen har tagit. När barnen kommer tar hon fram bildstödet. Förskolläraren frågar barnen om de ser någon björk. Alla tittar upp mot himlen och barnen pekar åt olika håll. Ett barn frågar om det finns svamp i skogen.

Förskolläraren ”nej det är nog inte årstid för det nu.”

Pojke 1 ”kom så går vi”

Flicka 1 ”jag ser en pinne där”.

*De tittar på träden. *

Förskolläraren förklarar senare hur en björk ser ut.

I ovanstående exempel möjliggör förskolläraren för barns intresse att upptäcka. Barnen får fritt, men inom givna gränser själva välja väg till olika platser. Barnen ges möjlighet att utforska och lära känna naturen genom att identifiera olika vägar och naturliga föremål. Det kan ses i likhet med Malones (2016) begrepp *intra species-relations*, det synliggörs i relationsskapandet mellan det mänskliga och icke-mänskliga. En möjlig tolkning av ovanstående utdrag är att barnen försöker lära känna naturen. Detta kännetecknas i denna situation när ett barn frågar var det finns svamp. Eftersom barnen ställer frågor om naturen kan en möjlig tolkning vara att barnen är intresserade av den. Det kan skapa ömsesidiga band med naturen.

Barnen får möjlighet att gå i förväg och förskolläraren har ett bejakande förhållningssätt. Bejakande förhållningssätt innebär barnen inte behöver gå i led och får ta andra vägar genom buskage. En möjlig tolkning är att barnen följer tidigare uppsatta regler och ramar som bygger på tydlighet och ömsesidigt förtroende mellan lärare och barn. Det finns inget tvång på hur barnen ska ta sig till de olika platserna men de vet var de ska. Vidare kan det ses som att förskolläraren och barnen är trygga med varandra och med platsen, vilket möjliggör barnens relationsskapande till naturen. Det kan relateras till Malones (2016) begrepp *body-mind-place-relations* eftersom det kan tolkas som att barnen har skapat band till naturen. Vilket möjliggörs när barnen fritt undersöker friluftsområdet. Samtidigt följer barnen de givna gränser som tidigare har skapats genom att de håller sig inom synhåll från förskolläraren. Förskolläraren lägger ibland fokus på undervisning i stället för att låta barnen visa vad de är intresserade och nyfikna på.

8 Diskussion

Nedanstående kapitel redovisar resultatdiskussionen, vilket utgår från posthumanistiskt perspektiv och tidigare forskning. I kapitlet framgår tre kategorier: *Vad uppstår i barns möte med naturen? Hur barns sinnen kommer till uttryck i mötet med naturen och Förskollärarens inverkan på barns relationsskapande*, vilka utgår från studiens syfte och frågeställningar. Därefter framställs metoddiskussion och presentation av studiens slutsatser. Slutligen presenteras idéer för vidare forskning.

8.1 Resultatdiskussion

8.1.1 Vad uppstår i barns möte med naturen?

Studiens syfte och frågeställningar uppnås och besvaras i det redovisade resultatet, exempelvis i det som beskrivs som en sekvens i barns möte med naturen. Den sekvens som det syftas till är när förskolläraren stannar upp i barngruppen och synliggör ett djurs spillning på marken. Enligt Tanik Onal och Ezberci Cevik (2022) blir inte förskolläraren central för undervisningen, de menar istället att det är naturen som blir central. I situationen hamnar fokus på förskolläraren. Därefter blir naturen och spillningen central för undervisningen. Senare används en Ipad för att fotografera fyndet. Bilderna jämförs och diskuteras utifrån bilder från tidigare tillfällen. Situationen möjliggör barns delaktighet och relationsskapande till naturen. Tanik Onal och Ezberci Cevik (2022) menar att utomhusundervisning kan öka barnens intresse, vilket i sin tur kan möjliggöra deras delaktighet. Samtidigt menar författarna att undervisning kan ses som lika givande oberoende av plats. I enlighet med hur Malone (2016) beskriver *body-mind-place-relations* kan denna situation utveckla relationsskapandet mellan barn och natur samt möjliggöra barnens förståelse för spillningens förändring.

I samma situation som ovan möter barnen spillning i naturen. Genom att ta del av nya erfarenheter kan relationen mellan barn och natur förändras. Det kan relateras till Ärlemalm-Hagsér och Sundberg (2016) som menar att möjlighet till utomhusundervisning, kan ha koppling till vilken profil en förskola har. Det kan innebära att förskolan i föreliggande studie ger barnen förutsättningar för relationsskapandet med naturen. Barnens möjlighet till utforskande kan möjliggöra reflektion, vilket kan leda till nya insikter och erfarenheter. Det går i linje med det Ericsson (2009) framför. Vikten av att ha en tydlig ledare vid utomhusvistelse, genom att leda barnen och uppmuntra till egna initiativ för utforskande. Förskolläraren i föreliggande studie kan relateras till det Ericsson (2009) beskriver, eftersom förskolläraren uppmärksammar fyndet i naturen och därefter låter barnen ta egna initiativ att undersöka det. Författaren menar att en tydlig ledare kan bidra med trygghet till gruppen. Det kan relateras till de ledaregenskaper förskolläraren i studien besitter. Det i sin tur skulle kunna påverka barnens upplevelse i friluftsområdet och vilken identitet barnen tillskriver platsen (jfr Ericsson 2009).

I samma exempel som ovan uppmärksammar förskolläraren spillningen genom att ta fram en Ipad. Eftersom gruppen vid upprepade tillfällen varit vid platsen för att dokumentera, kan det tolkas som att förskolläraren stannar vid platsen för att utgå från barnens intressen. Det går i linje med Thulin och Johnsson (2018). Författarna menar att det möjliggör tillförande av ny kunskap. Förskolläraren konkretiserar spillningens förändring med Ipaden. Det kan det leda vidare till reflektion. Det stämmer överens med hur Malone (2016) beskriver hur barns möte med naturen är i ständig förändring. När barns uppmärksamhet riktas mot lärandeobjektet kan det skapa förutsättningar att följa barns intressen. Arnér (2009) framhåller att lyhördhet mot barns intressen främjar delaktighet och inläring.

I ett annat exempel från resultatanalysen utforskar två barn en bäck. Situationen analyseras utifrån Malones (2016) begrepp *body-mind-place-relations*, eftersom barnen kan uppfattas vara

måna om relationen till bäcken och naturen. Barnen engagerar sig genom att ta bort föremål från vattnet. Det kan tolkas som att de värnar om bäcken och hyser empati för dess välbefinnande. Detta kan kopplas till Friluftsförbundet (u.å.) som beskriver att hållbar utveckling genomsyrar den pedagogiska verksamheten hos I Ur och Skur förskolor. Samtidigt menar Ärlemalm-Hagsér och Sundberg (2016) att arbetet med hållbar utveckling kan vara problematiskt. Författarna menar att det kan leda till att ansvaret kan läggas hos barnet. Däremot är Friluftsförbundet (u.å.) och Ärlemalm-Hagsér och Sundberg (2016) eniga kring barnens möjligheter till förståelse för hållbar utveckling genom utomhusundervisning i förskolans verksamhet. I situationen verkar barnen ha tidigare erfarenheter om hållbar utveckling och förståelse för hur bäcken kan tas om hand. De får ytterligare erfarenheter genom att befinna sig vid bäcken. Både naturen och flickornas kunskap och erfarenhet är i ständig förändring. På så sätt kan relationen mellan barn och natur också förändras över tid. Förskolläraren undervisar genom att föra samtal med barnen, där barnen samtidigt erfar genom att göra. Det kan kopplas till Thulin och Johnsson (2018) som beskriver vikten av ett verbalt förhållningssätt i undervisningen. Det kan i sin tur öka barnens delaktighet och intresse för undervisning.

I samma situation som ovan befinner sig två av barnen vid bäcken. När barnen själva får undersöka fenomen kan de ses som kompetenta. Det i sin tur kan leda till ökat intresse för undervisningens innehåll (jfr Thulin & Johnsson 2018). Situationen kan också relateras till Tanik Onal och Ezberci Cevik (2022) som beskriver lärande genom att göra som en effektiv undervisningsform. Det går att anta att barnen i aktuell studie kan ha få möjlighet att både föra samtal om naturen och att själva möta den. Barnens erfarenheter kan i sin tur utveckla ett hållbart tänk utifrån aspekten av ekologisk hållbarhet. När barnen tar del av hållbart förhållningssätt och lär genom att göra, kan det relateras till Ärlemalm-Hagsér och Sundberg (2016). Författarna menar att möjligheter för ett hållbart förhållningssätt påverkas av vilken profil och de resurser förskolan har. I resultatanalysen framgår att observationen går i linje med begreppet *intra-action* (Malone 2016). Eftersom det uppstår en relation mellan icke-mänskliga och mänskliga ting som ständigt utvecklas. Utomhusundervisning kan enligt Ericsson (2009) få olika riktningar beroende på barnens relationer med naturen. Det kan medföra att barnen finner intresse för undervisning utifrån deras erfarenheter.

I resultatet framkommer en situation där två pojkar leker vid ett hus i friluftsområdet. Barnens lek och fantasiskapande påverkas av den omkringliggande skogsmiljön, vilket sker i samexistens med varandra och naturen. Det kan kopplas till Tanik Onal och Ezberci Cevik (2022) som menar att barn uppfattar utomhusundervisning som underhållande och att det kan inspirera till lek. Vistelsen i friluftsområdet kan antas vara ett medvetet val med ett bestämt syfte, som förskolläraren i föreliggande studie använder sig av. Det kan främja barnens lustfyllda lärande. Situationen går också att se utifrån Skaug och Eid Kaarby (2012) som beskriver betydelsen av miljöns utformning, vilket kan inverka på relationen mellan barn och natur. Författarna beskriver att variation av vegetationen stimulerar barnens fantasiskapande. Det kan leda till att barnen utformar favoritställen i naturen. Barnen i föreliggande studie får ta del av olika miljöer där lek och fantasi stimuleras, utefter förskolans utformning av den pedagogiska utomhusmiljön. I observationen blir platsen en del av barnens fantasiskapande. Det går i linje med *body-mind-place-relations* (Malone 2016). När barnen möter naturen i friluftsområdet kan det möjliggöra deras relationsskapande, genom fantasi och i samexistens med platsens utformning. I deras fantasifulla lek används naturen för att få förståelse för friluftsområdet, vilket kan ses i relation till det epistemologiska perspektiv som studien avser (jfr Åsberg, Hultman & Lee 2012).

8.1.2 Hur barns sinnen kommer till uttryck i samexistens med plats, vuxna och natur

I föreliggande studies resultat framkommer hur barns taktila sinne kommer till uttryck och uppstår i samexistens mellan barn, vuxna och natur. Till exempel när två pojkar utforskar grus med fingrarna. I situationen sker en ständig utveckling av relationen mellan mänskligt och icke-mänskligt, i linje med begreppet *intra-action* (Malone 2016). Det kan också relateras till Dreamson och Kim (2022) som beskriver att människa och natur inte ska ses som två separata ting. I situationen undersöker barnen sanden. Förskolläraren varken bejakar eller nekar barnens utforskande. Hon förklarar vad det används till och säger åt barnen att följa med till björken. Förskolläraren tillåtande förhållningssätt bidrog till barnens utforskande med sina sinnen. Däremot lät hon inte barnen utforska vidare när hon ansåg att det var dags för samling. Det kan ses i relation till Skolverket (2022) som menar att tillåtande förhållningssätt främjar barns utforskande och stimulans av olika sinnen. På det sättet beskrivs barnet lära känna sin omgivning. I aktuell studie framkommer att barnens utforskande sker i en relation där barn och ting samexisterar. När mänskligt och icke-mänskligt ses som en decentraliserad relation kan den taktila utvecklingen bli synlig. Det taktila sinnet möjliggör, enligt Andréason och Bårgaskörd (2016), att bland annat känna värme, kyla, beröring och smärta. Barnen i aktuell studie utforskar sanden vilket kan bidra till nya och betydelsefulla erfarenheter. Enligt läroplanen ska barnen i förskolan få möjlighet att utvecklas utifrån deras sinnen (Skolverket 2018).

Resultatanalysen visar exempel på hur barns taktila sinne kommer till uttryck i mötet med naturen. En av pojkarna fäster en pinne mellan två träplankor på en bro. Med hjälp av Malones (2016) begrepp *intra-action* analyseras hur relationen mellan barn och natur kan utvecklas. Analysen visar hur pojken närmar sig och samexisterar med naturen i hans utforskande. I pojkens möte med bäcken och pinnen uppstår en ömsesidig relation vilket i sin tur bidrar till nya erfarenheter. Det kan kopplas till Hu (2022) som menar att alla upplevelser, tankar och känslor spelar in i hur barn möter naturen. Pojken utforskar pinnen med det taktila sinnet, vilket stimulerar den perceptuella kroppsuppfattningen. Hammar och Johansson (2013) menar att perceptuella sinnen tränas upp och utvecklas individuellt. Nya motoriska färdigheter kan bidra till nya uppfattningar av naturen.

I en annan del av studiens resultat synliggörs hur barns auditiva sinne kan komma till uttryck i mötet med naturen. Förskolläraren och det treåriga barnet befinner sig vid bäcken. Mötet mellan barn och natur kan kopplas till begreppen *intra-species relations* och *intra-action*. I situationen sker ett möte med naturen. Mötet utformas beroende på vilka som är inblandade i mötet mellan mänskligt och icke-mänskligt. Barnet som medverkar vid observationen utforskar bäcken auditivt genom att spela in ljudet från bäcken. Hu (2022) beskriver att dokumentation i samband med utomhusvistelse kan främja barns förmåga att uttrycka sig. Det i sin tur kan utveckla relationen mellan barn och natur. I situationen stimuleras det auditiva sinnet. Det går i linje med Hammar och Johansson (2013) som menar att stimulans av det auditiva sinnet bidrar till förmågan att identifiera olika ljud. I situationen som tidigare beskrivits förklarar förskolläraren att ljudet från bäcken kallas för ett porlande ljud. Nya begrepp tillsammans med upplevelse och utforskande med olika sinnen kan bidra till ny kunskapsinhämtning. Barns utforskande och upplevelser i naturen är något som Hu (2022) beskriver bidrar till inhämtande av kunskap, erfarenheter, tankar och känslor. När förskolläraren sätter ord på vad bäcken gör, kan det ses som ett antropocentriskt antagande, eftersom hon beskriver naturen efter mänskliga föreställningar (jfr Åsberg, Hultman och Lee 2012). Samtidigt menar Dreamson och Kim (2022) att det är svårt som förskollärare att frånga antropocentriska antaganden som ofta är djupt rotade.

En annan aspekt som framkommer i resultatanalysen är att ljud uppstår från olika källor. Det innebär att barns auditiva fokus skiftar mellan ljudet från bäcken och det inspelade ljudet på Ipaden. En möjlig tolkning kan vara att barnen förlorar aspekter som mötet med naturen medför när de lyssnar på Ipaden. Användandet av Ipaden skulle kunna medföra att fokus riktas från naturupplevelsen i realtid. Ipaden skulle därför kunna hämma barns möjlighet till samexistens med naturen. Det kan ses som motstridigt med vad Dreamson och Kim (2022) beskriver ur ett posthumanistiskt perspektiv. Där de framhäver att natur och människa inte bör separeras. Användandet av Ipad kan tolkas som att barnen blir separerade från naturen eftersom den kan ses som en mellanhand mellan det mänskliga och icke-mänskliga. Situationen kan också ses utifrån vad Hu (2022) beskriver. När barn får möjlighet att utforska multimodalt, bidrar det till en djupare relation med naturen. Utifrån det perspektivet kan Ipaden bli ett redskap i barns relationsskapande med naturen. Samtidigt menar Hu (2022) att det finns kritik mot dokumentation. Kritikerna pekar på att barn lär och utvecklas genom leken, inte via dokumentation (Hu 2022). I situationen kan Ipaden tillföra möjligheter för barnens auditiva möte med naturen. Det kan förstärkas utifrån vad Skolverket (2022) menar, att tillsammans utforska med sina sinnen lär barnen känna miljön de befinner sig i. Det kan också relateras till hur barn erfar kunskap om sin livsvärld ur ett epistemologiskt perspektiv (jfr Åsberg, Hultman och Lee 2012).

8.1.3 Hur barn, vuxna och platser samexisterar i mötet med naturen

Under andra fältstudiedagen medverkar förskolläraren och barn i åldrarna tre och fyra år. Fyraåringarna har fler erfarenheter av friluftsområdet. I mötet med naturen agerar de på ett avslappnat sätt och leken startar direkt. Beery och Fridberg (2022) menar att tidig anknytning till naturen kan främja barns hälsa, välbefinnande och utveckling. Forskarna poängterar dessutom att relationen mellan människa och natur är betydelsefull. Treåringen i studien har färre erfarenheter av friluftsområdet. Förskolläraren väljer att ta med henne på utflykten, vilket kan vara en utmaning för treåringen. Det kan relateras till epistemologi, vilket innebär att barn erfar kunskap om den värld de befinner sig i (Åsberg, Hultman och Lee 2012). Fler erfarenheter i naturen kan främja barnens relation till den, vilket går i linje med Malones (2016) begrepp *intra-species-relations*. Fyraåringarna i studien har gått på förskolan under längre tid, vilket kan ha främjat deras relation till de platser som studien avser. Det kan kopplas till Beery och Fridberg (2022). Författarna menar att rutiner vid platsskapande bidrar till att naturen inte ses som främmande. Vi vet inte hur stor erfarenhetsbas treåringen bär med sig om att vistas i naturen, varken hemifrån eller från förskolan. Hon utmanas fysiskt, genom att ta sig ner för branta sluttningar, genom träsk och vid bäcken. När hon tvekar, hjälper förskolläraren treåringen genom att bära henne. Det normativa i denna situation kan innebära att treåringen ska ingå i den norm som gäller för förskolan i sin helhet. Hon kan ha påverkats känslomässigt, till exempel i situationen där hon avbryts i det egna utforskandet av bäcken och genom alla nya intryck utflykten innebär. En annan tolkning kan vara att treåringen däremot varken vill eller önskar vistelse i friluftsområdet. För att ingå i gruppen gäller samma regler som för de andra deltagarna, att anpassa sig efter vad som anses som norm. Det kan ha lett till kognitiv utmaning för treåringen (jfr Beery och Fridberg 2022).

En utmaning som skulle kunna uppmärksammas och anpassas mer i situationen som beskrivs ovan, är treåringens relation till naturen. Det skulle medföra två alternativ: att treåringen själv får avgöra om hon vill bli utmanad, eller om hon får ett alternativ, anpassat utefter hennes förkunskaper. Beery och Fridberg (2022) framhåller vikten av att förskollärare främjar barns relationsskapande till naturen. I aktuell studie kan det tolkas som att förskolläraren möjliggör treåringens möte med naturen genom att tillföra nya erfarenheter i friluftsområdet. Vilka platser och miljöer förskolläraren inkluderar i barnens vardag kan påverka barns relationsskapande till

naturen på sikt. Änggård (2012) poängterar att när platser får en identitet, bidrar det till vilken tillit barnen får för naturen. Förskolläraren tar med treåringen tillsammans med barn som redan har skapat anknytning till naturen. Det kan bidra till att platsen utvecklas till en hemtrevlig miljö snarare än främmande (jfr Änggård 2012). Det framkommer i resultatet att treåringen länge observerar bäcken och de andra barnen i deras utforskande. Efter en stunds iakttagande utforskar treåringen naturen på egen hand. Hon ställer sig på en stubbe och plaskar med en pinne i vattnet. Det kan ses i linje med Malones (2016) begrepp *intra-action*, där mötet mellan mänskligt och icke-mänskligt är under ständig process. När treåringen börjar utforska bäcken med pinnen, informerar förskolläraren att det är dags att gå vidare till nästa mål. Avbrottet av treåringens tidiga utforskande av bäcken, hindrar barnets samexistens med naturen. Änggård (2012) menar att naturen och dess neutrala material skapar andra förutsättningar för lekar och aktiviteter i jämförelse med köpta leksaker. Forskaren beskriver att föremålen i naturen bidrar till att barnen funderar över hur de kan användas i lek. I situationen observerar treåringen de äldre barnens lek för att senare göra samma sak. Allt eftersom flickan får fler erfarenheter kan hennes fantasi utvecklas och fler möten kan bidra till nya lekar och upptäckter. Beery och Fridberg (2022) benämner det som att barn utvecklas kognitivt i mötet med naturen och att miljön ger förutsättningar till utformning av barns lekar. Treåringen i studien är inte i samma ålder som övriga barn. Det kan bidra till behov av stöttning för att komma igång med leken, på grund av att hon har färre erfarenheter än övriga barn.

I resultatanalysen ges barnen möjlighet att upptäcka olika platser i friluftsområdet. Barnen gör vägval utefter satta ramar. I relation till Malones (2016) begrepp *intra-species-relations* bidrar förskollärarens inställning till barnens relationsskapande mellan dem och naturen. Friluftsområdet är avgränsat från stadskärnan och barnen får möjlighet att fritt ta sig mellan de olika platserna. De väljer ofta att ta sig fram på annat sätt än förskolläraren, men inom givna gränser. Det kan relateras till Änggård (2012) som beskriver att avgränsad miljö kan främja en frihetskänsla. Däremot menar Josephidou och Kemp (2022) att där barn lämnas utan uppsyn av vuxna innebär allt för stor risk. Detta kräver att de vuxna som släpper barnen fritt känner terrängen väl för att eliminera farorna.

I resultatet framgår att gruppen ofta besöker samma platser vid utflykt. Det kan relateras till det Änggård (2012) beskriver. Forskaren menar att platsrutiner och tydliga gränser bidrar till att barnen lär sig platsgränser och att rutiner kan främja trygghet hos förskolläraren. Barnen och förskolläraren i aktuell studie upplevs ha ömsesidigt förtroende för varandra i valet av väg. Det kan relateras till begreppet *body-mind-place-relations*, vilket bland annat handlar om relationskapandet mellan barn och natur (Malone 2016). Om förskolläraren däremot inte har kunskaper kring naturen kan det ge upphov till osäkerhet. Beery och Fridberg (2022) beskriver att pedagoger med liten kunskap kring ett specifikt område kan leda till osäkra pedagoger. När pedagoger är osäkra är det inte säkert att barn kan ges den frihet som barnen i föreliggande studie har fått. En möjlig tolkning är att förskolläraren i aktuell studie har kunskap om såväl friluftsområdets olika platser som barnens kompetens. Beery och Fridberg (2022) menar att rutiner i platskapandet bidrar till att naturen inte ses som främmande. De beskriver även att det kan uppstå ett dilemma för förskollärare att hitta en balans mellan att undervisa i naturen och att låta barnen utforska naturen på egen hand. Förskolläraren i aktuell studie fokuserar ibland mer på undervisningen än att barnen får vägleda förskolläraren utifrån deras intresse och nyfikenhet. När undervisningen sker, kan antropocentriska antaganden brytas eller förstärkas beroende på hur undervisningen riktas. I situationen förstärker förskolläraren de antropocentriska antagandena genom att beskriva naturen utifrån människans föreställningar (jfr Åsberg, Hultman & Lee 2012). Det motsäger dessutom vad Beery och Fridberg (2022) belyser om att lärare fokuserar på barns intressen, delaktighet och samarbete och rollen som

medforskande i naturen. Däremot möjliggör förskolläraren i aktuell studie barnen att fritt upptäcka genom att identifiera olika vägar till platserna. Utifrån en epistemologisk vinkel är det möjligt att se hur barnen erfar kunskap om friluftsområdet (jfr Åsberg, Hultman & Lee 2012).

8.2 Metoddiskussion

Studiens insamlade empiri bidrar till intressanta områden och är analyserad utifrån Åsberg, Hultman och Lees (2012) tolkning av posthumanismen. Genom posthumanismen kan en djupare förståelse skapas kring det barnen möter i naturen.

Deltagande observationer och fältanteckningar anses vara en relevant metod med koppling till studiens syfte och frågeställningar. Metoden innebär att forskarna blir en naturlig del av miljön. Observatörerna valde att fokusera på situationen i sin helhet, med koppling till studiens syfte och frågeställningar. Genom att observatörerna naturligt ser olika detaljer som samlas in till empirin, skapas ett rikligt material att utgå ifrån. Detta kan i sin tur öka studiens trovärdighet. Första fältstudiedagen antecknas med penna och papper. Vid andra fältstudiedagen uppstår svårigheter att föra anteckningar på grund av vädret. Valet innebär fältanteckningar med hjälp av mobiltelefonerna. Väderförhållandena gör det svårt att anteckna eftersom händerna blir kalla och telefonerna inte tål för mycket kyla och väta. Att föra anteckningar via mobiltelefonen kan bidra till risker för att missa anteckningsmöjligheter. Anteckningar via penna och papper skulle däremot bidra till blött papper. Ett alternativ är videoinspelning av barnens möte med naturen. Det finns däremot för- och nackdelar med videoinspelning. Nackdelen med videoinspelning är att det inte ses som lika anonymt som fältanteckningar, eftersom fältanteckningar är lättare att avidentifiera studiedeltagare med fiktiva namn.

På grund av studiens tidsomfång planeras utförandet av deltagande observation mellan två och fyra dagar. Fyra dagar planeras in med förskolläraren för att möjliggöra tillräckligt med observationsmaterial. Två tillfällen ger oss rikligt med empiri för studiens resultat och för vidare analys. Vi bestämmer med förskolläraren att det inte behövs fler dagar och vi tackar för oss. I det insamlade materialet deltar totalt sex barn. Det är inte samma barn och inte heller samma antal under de två fältstudiedagarna. Barnens möte med naturen förändras beroende på vilka förutsättningar som ges vid det aktuella tillfället. Det blir mer synligt om det är samma barn vid båda fältstudiedagarna. Genom att följa samma barn kan observatörerna lära sig hur barnen fungerar och därefter följa deras utveckling. De två dagarna bidrar med olika förutsättningar beroende på vädret eftersom det ena dagen är uppehåll och torrt väder och andra dagen har det snöat. Efter analys av insamlad empiri ändras syftet och frågeställningarna till att enbart fokusera på relationerna mellan barn och natur i det omkringliggande friluftsområdet. Det kan kopplas till Fangen (2005) som poängterar att problemställningen inte behöver fastställas förrän efter fältarbete.

8.3 Betydelse för professionen

Syftet med denna studie är att bidra med kunskap om mötet mellan barn, vuxna, platsen och natur som en decentraliserad relation i ett friluftsområde. Det handlar om att studera relationen mellan barn, vuxna, platsen och natur för att bidra med kunskap om hur barns sinnen och ting kan förstås som ständig påverkan. Genom att syftet genomsyrar studiens genomförande har det möjliggjort ett synliggörande av aspekter som kan ha betydelse för utveckling av professionen som förskollärare. Resultatet synliggör att relationen mellan barn och natur utvecklas individuellt. Analys av resultat synliggjorde de relationer som uppstod mellan barn, olika ting i naturen och att det utspelade sig på olika sätt beroende på plats. I mötet med naturen visade det sig att barnen gav uttryck för relationen med naturen på olika sätt, även om samma ting och plats nyttjades i sammanhanget. Det kan ha att göra med barnens tidigare erfarenheter och vilka

kunskaper barnen bär med sig. Barngruppen och förskolläraren i aktuell studie går alltid till samma platser och är välbekanta med friluftsområdet som är lokaliserat på en plats utan trafik eller andra störmoment och säkerhetsrisker. Det kan bidra till att relationen mellan icke-mänskligt och mänskligt fördjupas, det vill säga relationerna mellan barn, vuxna och natur. När barn och vuxna är trygga med omgivningen uppstår en ömsesidig relation vilket sker i samexistens mellan barn, förskollärare och natur. Tryggheten och samexistensen mellan barn, natur och förskollärare kan i sin tur möjliggöra barnens utforskande med deras sinnen. Det som ovan har redogjorts för, är kunskap som kan bli verktyg för professionen i förskoleverksamheten. Detta kan dels användas i relation till hur förskolläraren bemöter barnen, dels hur planering av undervisning och aktiviteter utomhus kan utformas utefter plats och vilka som deltar.

En annan aspekt från studiens resultat som kan ha betydelse för professionen är att utgå från varje barns erfarenheter. Det kan vara en fördel eftersom det är omöjligt att alla barn har haft samma möjligheter och förutsättningar att möta naturen. Genom reflektion av pedagogisk dokumentation går det att möjliggöra ett relationsskapande i barns möte med naturen. När det kan bli synligt hur relationen kan uppstå och utvecklas. Om förskolebarn tidigt får kontakt med naturen och ges tid att bearbeta relationen skapas band mellan barn och natur. Kontinuerliga besök skapar en vana till utomhusvistelse. Det kan öka förståelsen för att ta hand om närmiljön.

Resultatet visar att barns möte med naturen kan främja barns fantasiskapande. I förskolans läroplan finns strävansmål. Alla strävansmål är inte tydligt kopplade till utomhusvistelse. Beroende på perspektivtagande hos pedagogerna är det möjligt att arbeta på olika sätt för att utomhusvistelse ska få större koppling till förskolans läroplan. Förskollärarens förhållningssätt gentemot barnen och naturen är en viktig del i barnens möte med naturen. Om barnens intressen uppmärksammas av förskolläraren kan det leda till ett lustfyllt möte mellan barn och natur, där deras nyfikenhet blir en del av undervisningen. Om förskollärare har kunskaper om vilka förutsättningar platsen kan bidra till för undervisningen, kan hållbar utveckling arbetas med utefter alla tre dimensionerna; social, ekonomisk och ekologisk. Om barnen får ta del av utomhuspedagogik under sin tid på förskolan kan det leda till att barnen får en djupare relation till naturen, vilket på sikt kan bidra till en förståelse för naturen med koppling till hållbar utveckling.

8.4 Vidare forskning

Aktuell studie har undersökt relationer mellan barn och natur i en I Ur och Skur förskola. En intressant fortsättning på studien skulle vara att undersöka relationen mellan barn och natur på en konventionell förskola. För att undersöka hur relationen mellan barn och natur avspeglar sig när barnen inte är utomhus i samma utsträckning. Det intressanta med detta kan innebära att undersöka hur relationerna mellan barn och platserna ser ut. En annan intressant synvinkel hade varit att undersöka barns relation till deras utomhusmiljö och platserna på utegården. Vad som hade varit intressant i det sammanhanget hade varit att undersöka om barnen drar sig till någon specifik plats och om förskollärarens förhållningssätt möjliggör eller begränsar barnens möten med naturen. Det vore också intressant att undersöka likheter och skillnader mellan en konventionell förskola i jämförelse med en I Ur och Skur förskola eller förskola med utomhus inriktning, för att se skillnader mellan mötet av naturen i en förskola som möter naturen ofta jämfört med en förskola som mer sällan möter naturen, och hur förskollärarens förhållningssätt inverkar på det. En annan intressant infallsvinkel hade varit att följa ett antal barn under en längre tid från en I Ur och Skur förskola, för att se hur relationen till naturen kan utvecklas och förändras i samma takt som samhällets, barnets och naturens ständiga utveckling.

9 Referenslista

- Andréason, K. & Bärgekörd, G. (2016). *Medveten motorisk träning*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Arnér, E. (2009). *Barns inflytande i förskolan: en fråga om demokrati*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Beery, T. & Fridberg, M. (2022). Swedish Early Childhood Educators' Views on Teaching to Promote Connectedness to Nature. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 9:3, 21-38. <http://proxy.lnu.se/login?url=https://www.proquest-com.proxy.lnu.se/scholarly-journals/swedish-early-childhood-educators-views-on/docview/2732139021/se-2?accountid=14827>. (Hämtad: 2022-11-28).
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2018). *Research methods in education*. Eighth edition London: Routledge.
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken*. Lund: Studentlitteratur.
- Dreamson, N. & Kim, S. (2022). Human-Nature Relationships in Early Childhood Education for Sustainability: Metaphysical Analysis and Reshaping, *Australasian Journal of Early Childhood*, 47:2, 121-134. DOI: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/18369391211061187>.
- Engdahl, I. & Ärlemalm-Hagsér, E. (2015). *Att bli förskollärare: mångfacetterad komplexitet*. 1. uppl. (red.) Stockholm: Liber.
- Ericsson, G. (2009). *Lära ute: upplevelser och lärande i naturen: Friluftsförbundet's handledning om upplevelser och lärande i naturen för barn*. Rev. uppl. Hägersten: Friluftsförbundet.
- Fangen, K. (2005). *Deltagande observation*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi.
- Friluftsförbundet (u.å.). <https://iurochskur.friluftsförbundet.se/om-oss/pedagogiken> (Hämtad 2022-12-13).
- Frohm, G. (1978). *Laxe: Skogsmulles vän i vattnen*. Friluftsförbundet och Fritidsfiskarna. Stockholm: Rabén & Sjögren.
- Hammar, L. & Johansson, I. (2013). *Visst kan ALLA vara med! i idrott, lek och spel*. Örebro: Varsam.
- Hu, H. (2022). Rethinking nature journaling in the Kindergarten Program action research in learning and teaching. *Journal of Outdoor and Environmental Education* 25:2, 159–179. DOI: <https://doi.org/10.1007/s42322-022-00095-0>.
- Josephidou, J. & Kemp, N. (2022). A life in and with nature? Developing Nature Engaging and Nature Enhancing Pedagogies for Babies and Toddlers. *Global Education Review*. 9:2. 5-22. <http://proxy.lnu.se/login?url=https://www.proquest.com/scholarly-journals/life-with->

nature-developing-engaging-enhancing/docview/2732217807/se-2?accountid=14827.
(Hämtad: 2022-10-27).

Malone, K. (2016). Reconsidering Children's Encounters with Nature and Place Using Posthumanism. *Australian Journal of Environmental Education*. 32:1. 42–56. DOI: 10.1017/aee.2015.48.

Osnes, H., Skaug, H.N. & Eid Kaarby, K.M. (2012). *Kropp, rörelse och hälsa i förskolan*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed* [Elektronisk resurs]. Reviderad utgåva. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig på internet: <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-godforskningssed.html>. (Hämtad: 2022-09-15).

Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan, Lpfö18*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolverket. (2022). *Hållbar utveckling samt hälsa och rörelse i förskolan*: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/hallbar-utveckling-samt-halsa-och-rorelse-i-forskolan> (Hämtad 2023-01-15).

Tanik Onal, N. & Ezberci Cevik, E. (2022). Science Education in Outdoor Learning Environments from the Perspective of Preschool Teachers: Definitions, Opportunities, Obstacles, and Possible Solutions, *Malaysian Online Journal of Educational Sciences*, 10:1, 37-51.
<https://www.proquest.com/docview/2661234407?accountid=14827&parentSessionId=XpEGc4TJUdGcbdrQc5ZpojTlvmo7fTnojrGW%2FGjt9M%3D> (Hämtad 2022-11-28).

Thulin, S. & Jonsson, A. (2018). Undervisning i förskolan: om möjligheter att integrera förskolans bildningsideal med nya uppdrag. *Norsk senter for barneforskning - Barn*. 3:4. 95–108. <https://researchportal.hkr.se/ws/files/40912251/FULLTEXT01.pdf>. (Hämtad 2022-11-29).

Åsberg, C., Hultman, M. & Lee, F. (2012). *Posthumanistiska nyckeltexter*. 1. uppl. (red.). Lund: Studentlitteratur.

Änggård, E. (2012). Att skapa platser i naturmiljöer - Om hur vardagliga praktiker i en I Ur och Skur-förskola bidrar till att ge platser identitet. *Nordisk barnehageforskning*. 5:10. 1–16.
<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:532785/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad: 2022-11-28).

Ärlemalm-Hagsér., E. & Sundberg, B. (2016). Naturmöten och källsortering - En kvantitativ studie om lärande för hållbar utveckling i förskolan. *Nordina*. 12:2. 140–155. DOI: <https://doi.org/10.5617/nordina.1107>

Bilaga 1: Samtyckesblankett för Rektor/förskollärare

Samtyckesblankett för medverkan i en observationsstudie om förskolebarns perspektiv i mötet med utomhusmiljön/naturen

Hej!

Vi är tre studenter som heter Lovisa, Ebba och Elemina. Vi går sista terminen på förskolläraryrket vid Linnéuniversitetet i Växjö. Nu skriver vi vårt examensarbete där vi ska titta närmare på barns möten med naturen. Syftet med studien är att skapa förståelse för barns perspektiv i mötet med naturen och vilken betydelse det kan ha för fortsatt lärande. Studien kommer att fokusera på vad som händer och vilka sinnen som kommer till uttryck hos barn mellan 3–5 år. För att få fram ett resultat behöver vi genomföra deltagande observationer med barnen och deras pedagoger i natur och utomhusmiljö under vecka 48 eller 49. Observationer för studien kommer pågå i 2–4 dagar.

I enlighet med Vetenskapsrådet (2017) har vi tagit del av de fyra forskningsetiska principerna för vår studie. I enlighet med informationskravet blir ni genom denna blankett informerade om studiens syfte och dess innehåll. Nyttjandekravet gäller som skydd för att den specifika datainsamlingen endast kommer användas i denna studie. Konfidentialitetskravet innebär att inga namn eller personuppgifter kommer vara med i studien, varken barnens, pedagogernas eller aktuell förskola. Insamlade data kommer därför att avidentifieras för att ingen obehörig ska kunna ta del av känslig information. Vi kommer göra fältanteckningar om vad barnen gör, säger och upptäcker. Anteckningarna används enbart i studiesyfte, det vill säga mellan oss studenter, handledare och examinator vid Linnéuniversitetet. Fiktiva namn kommer att användas både i fältanteckningar och i studien. Därav används ingen videoupptagning eller ljudinspelning. Samtyckeskravet innebär att medverkan i studien är frivilligt. Vi kommer samla in samtycke från vårdnadshavare och aktuell förskola om medverkan i studien. Samtliga deltagare, både individer och förskolan i sin helhet, kan när som helst avbryta sin medverkan i studien. Om barnen uttrycker verbalt och/eller kroppsligt att de inte vill medverka, kommer de inte att observeras.

Genom att skriva under samtyckesblanketten godkänner du vårt genomförande av observation på er förskola i enlighet med vår studie. Du kan när som helst dra tillbaka ditt samtycke genom att kontakta någon av kontaktpersonerna nedan. Ingen deltagare, varken förskola, pedagoger eller barn kommer att bli identifierbara i studien. Insamlat material kommer att behandlas från vecka 48 eller vecka 49 och tills studien är fastställd under vårterminen 2023. Samtliga anteckningar kommer förstöras efter avslutad studie.

Du har alltid möjlighet att få information om studien och ha synpunkter på dess genomförande genom att kontakta någon av kontaktpersonerna nedan eller lärosätets dataskyddsombud på dataskyddsombud@lnu.se. Klagomål som inte kan lösas med Linnéuniversitetet kan lämnas till Datainspektionen.

.....
Underskrift

.....
Ort och datum

.....
Namnförtydligande

Studentens namn: Lovisa Danielsson
Studentens e-postadress: ld222jy@student.lnu.se

Studentens namn: Ebba Ljungqvist
Studentens e-postadress: el224ge@student.lnu.se

Studentens namn: Elemina Malmström
Studentens e-postadress: em222ys@student.lnu.se

Handledarens namn: Maria Olsson
Handledarens e-postadress: maria.olsson@lnu.se

Bilaga 2: Samtyckesblankett för vårdnadshavare

Samtyckesblankett för barns medverkan i en observationsstudie om förskolebarns perspektiv i mötet med utomhusmiljön/naturen

Hej vårdnadshavare på förskola X!

Vi är tre studenter som heter Lovisa, Ebba och Elemina. Vi går sista terminen på förskollärautbildningen vid Linnéuniversitetet i Växjö. Nu skriver vi vårt examensarbete där vi vill titta närmare på barns möten med naturen. Syftet med vår studie är att skapa förståelse för barns perspektiv i mötet med naturen och vilken betydelse det kan ha för fortsatt lärande. Studien kommer att fokusera på vad som händer och vilka sinnen som kommer till uttryck hos barn mellan 3–5 år.

För att få fram ett resultat skulle vi behöva genomföra observationer av ert barn i förskoleverksamheten i 2–4 dagar under vecka 48 eller 49. Observationerna kommer att dokumenteras genom fältanteckningar som noteras med penna och papper. Varken film- eller ljudupptagning kommer genomföras. De uppgifter som inhämtas specifikt om ditt barn är endast ålder och kön. Namn på barn, pedagoger och förskola kommer att vara fiktiva under hela studiens gång. Förskolans lokalisering kommer inte att vara identifierbar när den benämns som en förskola i södra Sverige.

I enlighet med Vetenskapsrådet (2017) har vi tagit del av de fyra forskningsetiska principerna för vår studie. I enlighet med informationskravet blir ni genom denna blankett informerade om studiens syfte och dess innehåll. Nyttjandekravet gäller som skydd för att den specifika datainsamlingen endast kommer användas i denna studie. Konfidentialitetskravet innebär att insamlad data kommer avidentifieras så att ingen obehörig kan ta del av känslig information. Inga namn eller personuppgifter kommer vara med i studien, varken barnens, pedagogernas eller aktuell förskola. Vi kommer göra fältanteckningar om vad barnen gör, säger och upptäcker. Anteckningarna används enbart i studiesyfte, det vill säga mellan oss studenter, handledare och examinator vid Linnéuniversitetet. Fiktiva namn kommer att användas både i fältanteckningar och i studien. Därav används ingen videoupptagning eller ljudinspelning. Samtyckeskravet innebär att medverkan i studien är frivilligt. Vi kommer samla in samtycke från vårdnadshavare och aktuell förskola om medverkan i studien. Samtliga deltagare, både individer och förskolan i sin helhet, kan när som helst avbryta sin medverkan i studien. Om barnen uttrycker verbalt och/eller kroppsligt att de inte vill medverka, kommer de inte att observeras.

Genom att skriva under samtyckesblanketten godkänner du ert barns medverkan i studien. Du och även barnen kan när som helst dra tillbaka ditt samtycke genom att kontakta någon av kontaktpersonerna nedan. Kommunicerar barnen om att de inte vill vara med så behöver de inte vara med. Ingen deltagare, varken förskola, pedagoger eller barn kommer att bli identifierbara i studien. Insamlat material kommer att behandlas från 2022-11-24 och tills studien är fastställd under vårterminen 2023. Samtliga anteckningar kommer förstöras efter avslutad studie.

Du har alltid möjlighet att få information om studien och ha synpunkter på dess genomförande genom att kontakta någon av kontaktpersonerna nedan eller lärosätets dataskyddsombud på dataskyddsombud@lnu.se. Klagomål som inte kan lösas med Linnéuniversitetet kan lämnas till Datainspektionen.

Vårdnadshavare 1:

.....
Underskrift

.....
Ort och datum

.....
Namnförtydligande

Vårdnadshavare 2:

.....
Underskrift

.....
Ort och datum

.....
Namnförtydligande

Kontaktuppgifter:

Studentens namn: Lovisa Danielsson
Studentens e-postadress: ld222jy@student.lnu.se

Studentens namn: Ebba Ljungqvist
Studentens e-postadress: el224ge@student.lnu.se

Studentens namn: Elemina Malmström
Studentens e-postadress: em222ys@student.lnu.se

Handledarens namn: Maria Olsson
Handledarens e-postadress: maria.olsson@lnu.se